Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Trable s Harrym

Klára Veselská

Katedra filmových, divadelních a mediálních studií

Vedoucí bakalářské práce: doc. PhDr. Jiří Štefanides

Studijní program: Teorie a dějiny dramatických umění

Olomouc 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškeré prameny a literaturu, které jsem využila. Dále prohlašuji, že tato bakalářská práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Olomouc..... .....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat svému vedoucímu práce doc. PhDr. Jiřímu Štefanidesovi za užitečné rady, připomínky, trpělivost a vstřícný přístup.

OBSAH

ÚVOD....5
1. LITERÁRNÍ PŘEDLOHA....8
JACK TREVOR STORY (1917 – 1991)....8
THE TROUBLE WITH HARRY....10
2. FILM....16
KOMPARACE LITERÁRNÍ PŘEDLOHY A FILMOVÉHO ZPRACOVÁNÍ....23
3. KOMPARACE LITERÁRNÍ PŘEDLOHY A INSCENACE....26
INSCENACE....28
4. KOMPARACE FILMOVÉHO A DIVADELNÍHO ZPRACOVÁNÍ....32
UKÁZKA....36
ZÁVĚR....42

Anotace....43
Anotation....44
Literatura a prameny....45
Přílohy....47

ÚVOD

Trable s Harrym patří k dílům u nás neznámého britského spisovatele Jacka Trevora Storyho. Do češtiny dosud nebylo přeloženo nic z jeho poměrně rozsáhlé tvorby, ani nejsou k dispozici žádné česky psané odborné informace o tomto autorovi. Alespoň drobný odkaz přinesl jen film Alfreda Hitchcocka The Trouble with Harry z roku 1955, který ze zmíněného díla vychází.[1] O další přiblížení této černé komedie a u nás zapomenutého autora se postarala v loňském roce také činohra Národního divadla moravskoslezského svou inscenací Trable s Harrym. Režíroval ji Jakub Nvota a v české premiéře byla uvedena 4. dubna 2013.

Při zkoumání, jaké místo má novela na jevištích ve světovém měřítku, jsem objevila pouze jedinou jednoznačnou zmínku o jejím inscenování. A to nastudování skupinou Western Washington Center for the Arts, která ji představila 27. září 2011 a ve svých pozvánkách uvedla, že se jedná o světovou premiéru[2]. Pod stejným názvem je na mnoha místech uváděna hra australského dramatika Lachlana Philpotta z roku 2011.[3] Se Storyho novelou má však společný pouze název.

Ve své práci bych se chtěla prvně zaměřit na analýzu literárního díla a následně na komparaci s filmovým a divadelním zpracováním. Cílem bude zjistit, v čem se jednotlivá zpracování liší a k jakým došlo posunům. Na základě analýz a komparací se pokusím zjistit, zda inscenátoři pracovali také s literární předlohou nebo už pouze s filmovým zpracováním. Především si budu všímat dramaturgicko-režijního výkladu, postav, prostředí a celkové atmosféry jednotlivých zpracování.

Práci jsem rozdělila do čtyř kapitol. V první kapitole se zaměřím na přiblížení autora literární předlohy Jacka Trevora Storyho a jeho tvorby, dále pak na podrobnou analýzu novely Trable s Harrym. Vycházet budu především z informací získaných na internetových

[1] The Trouble With Harry [film]. Režie Alfred Hitchcock. USA, Paramount, 1955.
[2]Dark comedy 'Harry' unearths Hitchcock rarity [online]. KitsapSun [citováno 15. 3. 2014]. Dostupné z WWW: http://www.kitsapsun.com/news/local-theater-dark-comedy-harry-unearths-rarity.
[3] The Trouble with Harry [online]. Irish Treatre Magazine [citováno 20. 11. 2014]. Dostupné z WWW: http://www.irishtheatremagazine.ie/Reviews/Current/The-Trouble-With-Harry.

stránkách věnovaných Storymu[4] a z anglického vydání novely The Trouble with Harry[5]. V analýze si budu všímat všech složek utvářejících příběh i jazykové roviny díla. Rozbor by měl sloužit jako určující podklad pro následnou komparaci s dalšími zpracováními. Pro lepší přehlednost a srozumitelnost budu citace nebo příklady z textu překládat do českého jazyka. Druhá kapitola bude věnována analýze filmového zpracování Alfreda Hitchcocka a komparaci s literární předlohou. Zde budu pracovat s kopií filmu v originálním znění, opatřenou českými titulky. Ve třetí kapitole se zaměřím na analýzu ostravské inscenace a její srovnání s literární předlohou. Jako podklady mi zde poslouží, kromě vlastního divadelního zážitku z reprízy představení ze dne 24. listopadu 2013, hlavně videozáznam, který mi poskytlo Národní divadlo moravskoslezské. Jedná se o záznam premiéry ze dne 4. dubna 2013. Je natočen jedinou kamerou umístěnou v zadním prostoru hlediště. Není v něm použit střih, vyjma vystřihnutí přestávky, ale ve velké míře využívá detailnějších záběrů na herce a situace. Kamera tedy není statická a nesleduje celý prostor jeviště, ale zaměřuje se na aktuální dění. Vedle záznamu využiji také velmi podrobně zpracovaný program k inscenaci, ve kterém lze najít informace k autorovi literární předlohy, článek k detektivnímu žánru, rozhovor s režisérem Jakubem Nvotou, profily inscenátorů a celý dramatický text inscenace.[6] Ve čtvrté, předposlední části se zaměřím na bližší komparaci filmového a divadelního zpracování. Podle mého zkoumání, které proběhlo už před začátkem psaní bakalářské práce, bude v tomto srovnání docházet k mnohem menším rozdílům mezi adaptacemi, než je tomu ve vztahu inscenace – literární předloha. V příloze budou poskytnuty fotografie, návrhy kostýmů a výběr z kopií novinových článků, které jsem získala během osobní návštěvy archivu Národního divadla moravskoslezského v listopadu 2013.

Co se týče reflexe inscenace, není příliš rozsáhlá. K inscenaci sice vyšla řada před nebo popremiérových příspěvků, ale jejich hlavním cílem je především přiblížit inscenaci potencionálním divákům. Z velké části vycházejí z tiskové zprávy a nemají tedy významnou

[4] MOORCOCK, Michael. 1991. Jack's Unforgettable Christmas [online]. *Savoy People*. Dostupné z WWW: http://www.savoy.abel.co.uk/HTML/jtstory.html.
Jack Trevor Story [online]. Dostupné z WWW: http://www.jacktrevorstory.com/.
Jack Trevor Story [online]. Wikipedia. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Jack_Trevor_Story.
[5] STORY, Jack Trevor. *The Trouble with Harry.* 1. vyd. London: Allison & Busby, 2013. 205 s. ISBN 978-0-7490-1462-9.
[6] ŠPIČKOVÁ, Klára. *Trable s Harrym.* Divadelní program. Činohra Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, premiéra 4. 4. 2013. Ostrava: Národní divadlo moravskoslezské, 2013.

výpovědní hodnotu. Recenze jsem objevila pouze dvě. Za nejpřínosnější lze považovat příspěvek Ladislava Vrchovského pro pořad Mozaika na ČRo Vltava ze dne 19. dubna 2013.[7] Zaměřuje se v něm na popis scény i jednotlivé herecké výkony. Zmiňuje také uznání pro Národní divadlo moravskoslezské, a to především dramaturgyni Kláře Špičkové, že přiblížilo neznámé dílo Jacka Trevora Storyho českému publiku. Druhou recenzí je příspěvek Jiřího P. Kříže pro deník Právo ze dne 12. dubna 2013. Z velké části věnuje pozornost hlavně ději a zápletce, ale je seznámen také s Hitchcockovým filmovým zpracováním. Atmosféru inscenace, filmu i novely připodobňuje k atmosféře seriálu Městečko Twin Peaks Davida Lynche. Divák se ničemu nediví a všechno je možné. Celkové vyznění inscenace shrnuje do slov: „Trable s Harrym patří k oněm kouzelným komediím, které diváky pobaví. Teatrology a kritiky, kteří se v divadle raději trudomyslně trápí, aspoň uspokojí."[8]

Jak jsem zmiňovala v prvním odstavci, problém nastal u odborné literatury. V českém jazyce není k dispozici prakticky nic, co by Storyho dílo a jeho život reflektovalo a zdroje jsou velmi strohé i při vyhledávání v angličtině. Pro bližší přiblížení Storyho osobnosti a tvorby postačilo však i to. Nejvíce informací o Storym sepsal jeho přítel Michael Moorock. On je také autorem předmluvy ke knize The Trouble with Harry. K filmovému zpracování už je zdrojů samozřejmě o něco více. Zaměřím se na práce, které sledují Hitchcocka a jeho tvorbu a budu hledat jakékoli texty ke zmíněnému filmu. Jelikož se nejedná o stěžejní nebo příliš výrazné režisérovo dílo, neočekávám velkou hojnost příspěvků, ale spíše se bude jednat o pátrání po přínosných příspěvcích ve velkém množství zdrojů.

[7] VRCHOVSKÝ, Ladislav. 2013. Mrtvola na jevišti může být i nositelem legrace [online]. *Český rozhlas* [cit. 17. 10. 2014]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/mozaika/divadlo/_zprava/mrtvola-na-jevisti-muze-byt-i-nositelem-legrace--1202336.
[8] KŘÍŽ, Jiří P. Mrtvolu čtyřikrát zahrabou a znovu vykopají. *Právo,* 12. 4. 2013, s. 12.

1. LITERÁRNÍ PŘEDLOHA

JACK TREVOR STORY (1917 – 1991)

Na úvod bych ráda přiblížila autora literární předlohy, jelikož u nás není příliš známým a v jeho životě se objevují mnohá fakta, která svým způsobem ovlivňují i Storyho tvorbu – jeho původ, vztah k životu, postoje. Vycházet budu především z příspěvku Michaela Moorcocka Jack's Unforgettable Christmas[9] a jeho předmluvy ke knize.[10]

Jack Trevor Story byl britským novelistou a publicistou. Narodil se 30. března 1917 v Hertfordu v dělnické rodině. Otec se živil jako pouliční pekař-pochůzkář a domácí sluha, během první světové války byl však zabit. Matka byla poté zaměstnána na vysoké škole v Cambridgi. Mladý Jack vydělával jako pomocník řezníka.

Ačkoli se Storymu nepodařilo získat vyšší vzdělání, byl spisovatelským samoukem, už od počátku patřil k velmi schopným a mimořádným autorům. Jeho díla se sice nikdy nestala bestsellery, ale jeho postavy si vždy našly sympatie čtenářů, i přes jejich často poněkud negativní a sobecké chování. Psaní se věnoval od mládí, byl schopen napsat tisíce slov během krátké doby a novely dokončoval během několika týdnů. I přes to si stále dokázal udržet svou spisovatelskou úroveň a rukopis. A to i při komerční práci pro televizi. Vytvořil několik scénářů televizních her, například *Mix Me a Person* (1963), vytvořil také filmovou adaptaci jednoho svého románu – *Live Now – Pay Later* (1963). Nebránil se žádnému žánru, ať už se jednalo o thriller nebo komedii.

Story dodnes patří k významným britským autorům, českým čtenářům ale stále zůstává neznámý. Ve svých dílech se zaměřoval na životy obyčejných lidí, především z nižší a střední sociální třídy, v kterých se sám od dětství pohyboval. Při bližším studiu by se dalo v jeho krátkých novelách vypozorovat i mnoho autobiografických prvků a skutečných příběhů, nejviditelněji v dílech *The Night the Brick Came Throught the Window* (1951)*, One*

[9] MOORCOCK, cit. 4.
Tento text se také vyskytuje v programu k divadelní inscenaci, pro nějž byl přeložen dramaturgyní Klárou Špičkovou. ŠPIČKOVÁ, cit. 6.
[10] STORY, cit. 5, s. 7-15.

Last Mad Embrace (1970)*, Hitler Needs You* (1970)*, I Sit in Hanger Lane* (1968) a *Crying Makes Your Nose Run* (1974).

Náměty jeho prací vycházejí z běžného života, z pozorování mezilidských vztahů a fungování společnosti. Story byl milovníkem krásných žen, i díky nim si získal věhlas a obdiv. Byl třikrát ženatý a dohromady zplodil osm dětí. Na druhé straně však jeho milostná dobrodružství a časté nevěry vedly k chaosu a bankrotu, ženy a zážitky mu však posloužily jako výrazný zdroj inspirace. V jeho tvorbě se také projevují politické názory, vystupuje jako odpůrce konzervativní vládnoucí třídy, nedůvěřuje policii a líčí ji jako neschopnou a nečestnou. K tomuto názoru jej dovedla zvláště vlastní zkušenost, kdy byl jedné noci v roce 1969 se svou mladou přítelkyní neprávem zatčen a zakusil tvrdé a diskriminující policejní praktiky bez jakékoli možnosti dialogu. Důvody k zatčení zde totiž nebyly žádné, pozornost vzbudil pouze tím, že vypadal jako pracující nižší třídy, a tak si podle policistů nemohl dovolit tak mladou přítelkyni a auto. Tato událost velmi změnila jeho pohled na orgány policie, které dosud vnímal poměrně pozitivně.

Story ke všem lidem v okolí přistupoval stejně a nikdy nechápal touhu manipulovat s druhými nebo jim vládnout. Za to nejdůležitější v lidském životě považoval detaily, které život utvářejí, byl jejich velkým pozorovatelem. Přátelé jej označovali za velmi láskyplného a mírného člověka. Za podstatnou součást fungující společnosti považoval pospolitost a slušnost. Ale právě události z oné noci těmito přesvědčeními značně otřásly. Více si uvědomoval hrozby kolem sebe, a to v něm vzbuzovalo neklid a obavy. V roce 1990 vše vyvrcholilo psychickým zhroucením. V panické hrůze před oficiálními orgány a s paranoiou, že všichni jeho přátelé jsou proti němu, utekl z domova. Brzy poté nastoupil do léčení, během něhož se jeho stav zlepšoval a postupně se dokázal opět vracet k psaní. Poslední knihou, kterou napsal, byla autobiografická práce *Shabby Wedding* (1991), o které věřil, že bude jeho mistrovským kouskem. Po dokončení korektur byl nalezen mrtev. Zemřel náhle 5. prosince 1991 na zástavu srdce.

THE TROUBLE WITH HARRY

Tato novela poprvé vyšla v roce 1949. Krátce po vydání o ní psaly New York Times i List Chicago Tribune. Literární kritika prohlásila, že „v posledních měsících je to jediná věc, kterou stojí za to číst.“[11] Řadí se mezi nejúspěšnější Storyho díla a díky ní započal svou respektovanou literární kariéru. Po novele Trable s Harrym následovaly dvě podobné práce, kombinující kriminální a komediální žánr, a to *Protection for a Lady* (1950) a *Green to Pagan Street* (1952).

Trable s Harrym můžeme pravděpodobně označit za novelu. Novela je literárním žánrem kratšího nebo středního rozsahu. Zaměřuje se na jeden poutavý příběh, především z každodenního nebo běžného života, který ale vrcholí překvapivým závěrem.[12] Storyho novela však obsahuje i nevýraznou vedlejší dějovou linii, která s příběhem přímo nesouvisí a hlavními protagonisty jsou v ní dva manželské páry. Nemá však žádný patrný význam pro vývoj děje a její absencí by se neztratilo nic podstatného. Nadále jí tedy nebudu věnovat větší pozornost.

Novela Trable s Harrym v sobě spojuje typické znaky detektivního žánru a komedie, v některých momentech zasahující až do absurdity. Detektivní žánr stojí na zápletce týkající se nějaké záhady nebo zločinu a je v něm pracováno s napětím a nejistotou. Příběh novely Trable s Harrym je postaven na situaci, kdy je poblíž malého města nalezena mrtvola muže - Harryho. Postupně se s mrtvým setká několik obyvatel, z nichž každý se domnívá, že určitým způsobem nese za jeho smrt odpovědnost. Jejich společnou snahou je pak zbavit se onoho muže bez toho, že by vzbudili pozornost místní policie.

Komická rovina knižní předlohy není tak výrazná jako v divadelním zpracování (tomu se budu věnovat v některé z dalších kapitol), jelikož je vyjádřena především slovně a to s využitím tradičního britského humoru. Tedy humoru, který je mnohdy definován jako suchý, syrový, satirický a je pronášen s vážnou tváří. Nejvýrazněji je viditelný v rozhovoru paní Jennifer a malíře Sama o Harrym: „Viděl jste jeho knírek a ty vlnité vlasy?“ „Ale když

[11] MOORCOCK, cit. 4.
[12] RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. 1. vyd. Praha: Dobré divadlo dětem, 2008. s. 116. ISBN 978-80-902975-8-6.

jsem ho viděl," řekl Sam, „byl mrtvý." Jennifer pokrčila rameny. „Vypadal stejně za živa, jen byl nastojato."[13]

Absurdnost se pak projevuje nejpatrněji v tom, jak s mrtvým zacházejí. Harry není pro nikoho z nich důležitý, vlastně jej ani neznají, a tak nemají sebemenší zábrany zacházet s ním bez jakékoli úcty – například je mnohokrát zahrabán do země a opětovně z ní vyhrabán pokaždé, když se objeví nějaká skutečnost, kterou je třeba si ověřit. Zároveň také mrtvý člověk nikoho z dotyčných nijak nevzrušuje, chovají se, jako by to byla zcela běžná záležitost. Slečna Graveliová si například domluví schůzku s kapitánem Wilesem ve chvíli, kdy spolu nad mrtvolou diskutují.

Jazyková rovina textu

Jelikož je text novely v angličtině, nemůžu zcela odborně mluvit o jeho specifických stylistických nebo pravopisných rysech, každopádně Storyho styl psaní je velice poutavý a neotřelý. Libuje si ve velmi podrobných popisech postav i prostředí. Využívá mnoho obrazných pojmenování – metafory („Mýtina s hedvábnou trávou, jemnou jako ženiny vlasy a stejně lákavou"[14]), personifikace („Všude mezi nimi procházely jako děti mladé stromy"[15]) nebo poetismy. Pro popis využívá mnoho synonym a přídavných jmen, což výrazně pomáhá čtenářově představivosti a zvýrazňuje emoční zabarvení situace. Všímá si detailů, jako je například moucha s baňatýma očima nebo malí ježci s droboučkými kvičícími nosy. Důležité je také zmínit jazykovou vybavenost autora. Má bohatou a pestrou slovní zásobu. To vše text povyšuje do poměrně vysoké úrovně a kvality. Jazykově využívá především spisovné a běžné angličtiny, pouze v promluvách některých postav se objevují nadávky, klení nebo idiomy, které jsou pro nerodilé mluvčí obtížně přeložitelné. Není to však překážkou pro porozumění textu.

Text nikdy neodkrývá víc, než je v danou chvíli třeba. Je plný překvapivých zvratů a komplikací. I samotné řešení záhady, jak Harry zemřel, je vyřčeno až téměř na úplném konci. Při vyprávění příběhu hrají důležitou roli především promluvy postav, veškerá fakta

[13] STORY, cit. 5, s. 111.
[14] Tamtéž, s. 18.
[15] Tamtéž, s. 18.

o mrtvém se čtenář dovídá právě od nich. Zatímco při popisu minulosti, charakteru nebo vzhledu postav se slova ujímá vypravěč. Ten působí jako osoba mimo děj, která do něj nijak nezasahuje a pouze jej pozoruje.

Ačkoli novela nemá velký rozsah, je rozdělena do 24 kapitol. Každá kapitola sleduje jednu konkrétní situaci nebo scénu a zabírá pouze několik málo stran. Název vždy představuje klíčovou situaci, která v dané kapitole nastane nebo uvádí místo děje – například: Tělo v kapradí, Wiggsův koloniál, Pravda o Harrym, Další den.

Postavy

Autor každé postavě věnoval i několik stran k popisu jejich charakteru, vzhledu i minulosti. Tím, že jsou čtenáři postavy přiblíženy velmi podrobně, je také pochopitelnější veškeré jejich jednání. Čtenář může nahlížet i do jejich podvědomí, a tak poznávat i jejich vnitřní hlas. To vede k bližšímu ztotožnění se s postavami a určitým sympatiím nebo antipatiím. Jsou představeni jako obyčejní lidé, kteří mají své touhy, potřeby a emoce. U každého jednání lze tedy nalézt určité kořeny v jejich životě, které je vedou právě k tomuto chování. Postavy tedy nejsou vykresleny pouze povrchně, ale je jim dána i určitá hlubší rovina.

Hlavní postavy

Za hlavní postavy lze považovat ústřední čtveřici, která prostupuje celým příběhem a je hlavním hybatelem děje. Jedná se malíře Sama Marlowa, kapitána Alberta Wilese, slečnu Ivy Graveliovou a paní Jennifer Rogersovou. Všichni jsou obyvatelé města a do osudného dne, kdy byla nalezena mrtvola, se osobně příliš neznali. Kromě Sama mají všichni tři pocit, že mají nějakou účast na Harryho smrti, a tak se snaží celou situaci řešit. Sam Marlow má v celé záležitosti téměř roli vedoucího. Je asertivní a rozhoduje, co je třeba dále podniknout. Jeho motivací ale není tak zcela vyřešení záhady, jako spíše zájem o paní Rogersovou a náklonnost k ní. Sam není v životě příliš úspěšný, je malířem, který dosud nic neprodal, ale zdá se, že i tak je šťastný. Jeho vstup do děje je doprovázen písní Jerusalem, kterou si zpívá a ona ovlivňuje pocity všech, co ji slyší. Story dokonce tyto okamžiky popisuje

téměř na pěti stranách. Kapitán sám sebe představuje jako vysloužilého námořníka a mořeplavce, ale ve skutečnosti byl jen kapitánem vlečné lodi. Rád o své minulosti přehání, vypráví příběhy, které se nikdy nestaly a snaží se udělat dojem. Uvnitř je však velmi citlivý, pozorný a čestný. Právě kapitán se domnívá, že Harryho smrt způsobil, když jej omylem zastřelil při lovu a velice ho ta skutečnost znepokojuje. Ženské postavy jsou zastoupeny starou pannou Ivy Graveliovou, která na všechny ostatní působí spíše usedle, nezajímavě a o dost starší než ve skutečnosti je. I ona nese své břemeno obav, že Harryho zabila. Ráno se s ním totiž setkala, když se jí pokoušel násilně zatáhnout do křoví, jelikož se domníval, že se jedná o Jennifer, jeho manželku. Ivy se ubránila tím, že násilníka udeřila podpatkem do hlavy a utekla. Jennifer Rogersová je matkou malého Abieho a, jak už jsem zmínila, také manželkou mrtvého. Nikdy s ním ovšem nežila a neviděli se od svatebního dne. Jejich vztah nebyl uzavřen z lásky, nýbrž z Harryho pocitu odpovědnosti, jelikož byla manželkou jeho bratra, který zemřel krátce po svatbě a v době, kdy Jennifer už byla těhotná. Jennifer si velmi brzy uvědomila, že vztah nemůže fungovat a odešla. Právě kvůli ní přijel Harry do města a neúspěšně se dožadoval manželských práv.

U této čtveřice je patrný vývoj. A to jak na úrovni charakterů, tak vztahů mezi nimi. Během dne se z nich vyprofilují dva páry, ačkoli v počátku zde žádné viditelné city nebyly. Slečna Ivy Graveliová vytvoří pár s kapitánem Wilesem a Sam Marlowe se uchází o paní Rogersovou a dokonce ji požádá o ruku. Díky účasti na společném problému, se mezi nimi vytvoří také přátelství.

Vedlejší a epizodní postavy

Vedlejší postavy už nejsou hlavními aktéry, ale určitým způsobem se na ději podílejí. Zařadila bych sem majitelku obchodu paní Wiggsovou a malého Abieho. Paní Wiggsová prodává Samovy obrazy, podílí se na úpravě vzhledu slečny Graveliové a ve vztahu k Samovi je takovou „dobrou duší“, která mu vychází vstříc, i když on jí za to nemá co nabídnout a Abie má svůj největší význam jako nálezce mrtvého muže, a to hned dvakrát. Přináší také důležitou informaci kapitánovi ve chvíli, kdy mu jde předat zajíce, kterého prý kapitán ráno zastřelil.

Jako epizodní postavu můžeme označit neutrální charakter, který se na dění přímým způsobem nepodílí, ale může přinášet důležité informace, vytvářet prostředí nebo fungovat jako náhodný účastník. Zde bych zařadila postavy milionáře, doktora Greenbowa, tuláka, Marka Douglase, paní D'Arcy, Waltera D'Arcy a paní Cassy Douglasovou. Milionář svým způsobem přispívá ke šťastnému konci příběhu, a to tím, že koupí všechny Samovy obrazy a tím jej vyvede z dosavadní finanční tíže. Doktor je pak nositelem odpovědi na otázku, která je řešena téměř od počátku, a to, jak Harry zemřel. Tulák se objevuje v úvodu, kdy mrtvého okrade o boty. Poslední čtveřice postav svým způsobem vytváří vlastní příběh, dalo by se říci milostný čtyřúhelník, který hlavní děj ovlivňuje jen minimálně. Největší pozornost z nich má Mark Douglas, místní statkář, zřejmě vysoce postavený, který významně ovlivnil životy mnoha obyvatel města. Story jej v textu zmiňuje mnohokrát a poměrně velkou pozornost věnuje jeho milostnému vztahu s paní D'Arcy, kterou Story nazývá A Blonde.

Časové a místní zařazení děje

Nikde není zcela jasně určeno, ve které době se příběh odehrává. Jisté je, že se jedná o první polovinu 20. století. Tomuto dobovému určení napomáhá například popis oblečení jednotlivých postav, zmínění slavné písně Jerusalem, k níž byla hudba vytvořena v roce 1916, volba automobilu Rolls-Royce pro milionáře, zájem Sama o abstraktní umění a několik dalších drobných zmínek v textu. Přesněji už lze ovšem určit čas, ve kterém se příběh odehrává. Jde o zachycení jednoho dne a noci.

Děj začíná jednoho dopoledne nebo kolem poledne na vřesovišti, kde je nalezen mrtvý Harry a závěr se odehrává na témže místě druhý den ráno v podstatě téměř totožnou scénou. Čas plyne lineárně bez narušení. Přesnější časové určení se dovídáme od postav a vypravěče – Ivy se s kapitánem se sejdou v pět hodin, když Ivy vchází do obchodu zdraví dobré odpoledne a noční závěrečné situace probíhají kolem jedné hodiny ráno. Jednotlivé situace probíhají lineárně nebo paralelně tak, jaký je sled kapitol za sebou. Kontinuální časový tok ovšem narušují promluvy vypravěče, kdy se vrací k minulosti postav nebo podává vysvětlení. Nenarušuje to ovšem příběh a postavy se tohoto vyprávění neúčastní.

Místem děje je malé městečko Sparrowswick Heath. Vzhledem ke Storyho původu se bude nacházet pravděpodobně někde ve Velké Británii. Story věnuje popisu prostředí velkou pozornost. Všímá si zdánlivých detailů a nepodstatných věcí. To vše probouzí čtenářovu fantazii, a tak je schopen si vše velice barvitě představit. V úvodu čtenáře seznamuje s prostředím lesa a vřesovišť nad městem. „Na kopcích, v údolích a na svazích stály vážně a tiše velké stromy; duby, buky, kaštany, břízy a jasany. Všude mezi nimi kráčely jako děti mladé stromy: malé zakrslé duby a náhle objevené jasany; pichlavé janovce, trnky, rododendrony a jedlé kaštany.“[16] Velmi podrobně jsou popisovány také domy postav. Jako příklad uvedu kontrastní vylíčení kapitánova domu a domu slečny Graveliové – kapitánův „The Ship“ (Loď) se zaprášenými světlíky, na kterých jsou pavučinové závěsy, s vybledlou vlhkou stěnou a starým nábytkem. Oproti tomu stojí „The Haven“ (Útočiště nebo Přístav) slečny Graveliové s bílými záclonkami v oknech. Každý z domů má své jméno, které nese určitou symboliku a charakter místa. Podrobně se dovídáme také, jak vypadal stánek před obchodem i jaký sortiment paní Wiggsová v obchodě nabízí.

[16] STORY, cit. 5, s. 18.

2. FILM

Alfred Hitchcock natočil film The Trouble with Harry[17] v roce 1955. Výrazně vybočuje z jeho tradičního zaměření, a to na psychologické thrillery. Nepatří tedy mezi filmy, které jsou automaticky spojovány s tímto jménem. Práva k filmu odkoupil od Storyho za téměř směšnou částku – za pouhých 150 liber, i když celkový zisk filmu, byl nesrovnatelně vyšší.[18] Do hlavních rolí obsadil nepříliš známé a v té době teprve začínající americké herce. Natáčení probíhalo ve Vermontu, komplikovalo jej však deštivé počasí, a tak muselo být mnoho scén natočeno v provizorních podmínkách tamní tělocvičny nebo ateliérech Paramountu v Los Angeles. Vytvářely se tam také mnohé exteriérové scény.[19] Film neměl velký úspěch, pravděpodobně proto, že se nejedná o typické Hitchcockovo dílo, on sám jej prý však má velmi rád.

Hitchcockův film by se dal zařadit k oddechovým komediím, které ale nabízí určitou míru inteligentního humoru i napětí a překvapení. Nezapadá zcela do stylu Hitchcockových filmů, ale i zde je patrný jeho talent pro napínavé žánry a pečlivé vedení. Komika plyne především z lhostejného chování postav vůči mrtvole, nikoho fakt, že se jedná o mrtvého člověka, nevzrušuje. Jakoby šlo o zcela běžnou věc. V rozhovoru s Truffautem se Hitchcock k humoru filmu vyjádřil takto: „Jde o velmi přesný přepis anglického románu Jacka Trevora Storyho a podle mého názoru je tam příliš surového humoru. Například když starý Edmund Gwenn poprvé vleče mrtvolu, potká ho stará panna a říká mu: „Máte nějaké potíže, kapitáne?“ Je to velice legrační věta a podle mne shrnuje ducha celého příběhu.“[20]

---

[17] V českém prostředí je film znám pod názvem Potíže s Harrym. Nikde se mi však nepodařilo nalézt spolehlivou informaci, zda byl někdy uveden v kinech nebo v televizi. Vím pouze jistě, že v roce 2004 uvedl Bontonfilm do videopůjčoven a prodeje kopii filmu na DVD, anglicky s českými titulky. Podle internetového serveru dabingforum.cz byl film dokonce dvakrát do češtiny nadabován. Poprvé v roce 1997 pod režií Martina Faltýna, podruhé v roce 2001, kdy byla režisérkou Karolína Průšová.
Potíže s Harrym/The Trouble with Harry [online]. Dabingforum.cz [citováno 11. 11. 2014]. Dostupné z WWW: http://dabingforum.cz/viewtopic.php?f=3&t=4535.
Potíže s Harrym [online]. Filmová databáze [citováno 11. 11. 2014]. Dostupné z WWW: http://www.fdb.cz/film/potize-s-harrym-the-trouble-with-harry/vhs-dvd/31899.

[18] MOORCOCK, cit. 4.

[19] The Trouble with Harry [online]. Dostupné z WWW: http://the.hitchcock.zone /wiki/The_Trouble_with_Harry_(1955).

[20] HITCHCOCK, Albert. TRUFFAUT, François. *Rozhovory Hitchcock – Truffaut*. Praha: Československý filmový ústav, 1987. s. 128.

Hitchcock zde pracuje s kontrasty. Už v úvodních scénách mrtvola muže ostře kontrastuje s okolním prostředím. Nejedná se o nic temného, nýbrž vše kolem je barevné a laskavé. Svým stylem tedy film vybočuje z určitých šablon, které k motivům smrti a zločinu vědomě či nevědomě přiřazujeme. Zde jakoby smrt nebyla ničím, nad čím je třeba se pozastavovat. To můžeme vidět nejen ve vztahu k mrtvému muži, nýbrž i v jednání malého Abieho, který si hraje s mrtvým zajícem a nikdo se nad tím nepozastavuje.

Film je pomyslně rozdělen do jednotlivých částí. Každá z nich se zaměřuje na jednu konkrétní situaci nebo jedno místo. Ve chvíli, kdy dochází k přesunu do jiného prostředí nebo k výraznějšímu posunu v ději, je mezi scény vložen záběr na krajinu nebo cestu, kterou prochází některá z postav. Tyto záběry jsou uvedeny nebo ukončeny zatmívačkou. U méně významných změn prostředí, pak využívá jemného prolínání obrazů. Práce s kamerou a střihem je také významným činitelem v budování napětí. Napětí se budu věnovat v samostatné pasáži.

Čas a prostředí

Hitchcock příběh zasadil do amerického prostředí v době 40. - 50. let 20. století. Dobu můžeme přibližně určit především ze vzhledu kostýmů a ukazuje na ni také drobný fakt, že si malý Abie v lese hraje s plastovou pistolí.

Už během úvodních titulků je naznačeno téma snímku. Pod textem je plynule snímán pás jednoduše kreslených obrázků rostlin, ptáků a domu, který se zastaví až na nakreslené siluetě ležícího muže. Následují počáteční záběry ustanovující prostředí. Kopcovitá, poklidná krajina s lesem plným spadaného listí, malé městečko v údolí s typickými americkými dřevostavbami, bílý kostel, pár domů, louky. Úvodní záběry připomínají sled za sebou se prolínajících fotografií - kamera je zprvu statická a zaměřena na jedno místo, v záběru lze pozorovat jen jemný pohyb listí na stromech a následně také chůzi malého chlapce, který krajinou prochází. Vše odpovídá realitě, která není nijak stylizována. Ulice jsou vyprázdněné, slyšitelné jsou pouze zvuky – křik dětí, zvuk projíždějícího auta, štěkot psa apod. Vše společně vytváří atmosféru města, kde se nic zajímavého neděje, lidé žijí v poklidu, bezpečí a beze spěchu. Město je tedy velmi klidné, jediným člověkem, který zde využívá auta je místní zástupce šerifa Calvin Wiggs, který se

snaží si přivydělat právě jejich prodejem. Před obchodem u cesty stojí stánek, kde se majitelka místního obchodu paní Wiggsová snaží prodávat jablečné víno a obrazy mladého malíře Sama projíždějícím lidem, ale jak sama říká, jen vzácně se nějaký zákazník objeví.

Velká část děje se odehrává v listnatém, podzimním lese. Kapitán je zde na lovu a malý Abie si hraje poblíž, ale vzájemně o sobě neví. Mrtvý Harry je nalezen v trávě u lesa a pod nedalekým stromem je také mnohokrát skryt a zakopán. Scény v městě jsou pak situovány výhradně do jednotlivých domů, interiéru obchodu a ke stánku před obchodem. Domy postav se od sebe výrazněji liší pouze vybavením interiéru. Zvenčí jsou si velmi podobné. Jedná se o typické americké domy, které známe i dnes – základním prvkem je obložení a veranda.

Denní doba je evokována měnícím se světlem a stíny. Ráno je vše ostré a jasné, postupem času přibývá kontrastů a tmavších obrysů a v noci je vše ponořeno do šera. Postup času je pozorovatelný také na proměnách oblečení během dne – když je kapitán pozván k Ivy, oba se na onu událost převléknou, večer si pak postavy berou navíc kabát nebo sako. Přesnější čas a denní dobu se dovídáme z promluv herců. Kapitán s Ivy se při prvním setkání v úvodních minutách filmu domlouvají, že se sejdou brzy odpoledne. Když se o něco později kapitán ptá Sama, kolik je hodin, odpoví mu, že asi poledne. V tu chvíli kapitán prohlásí, že se bude muset jít připravit a v další scéně už spěchá k Ivy domů. Několikrát je ve filmu slyšitelné odbíjení hodin. Nelze ovšem přesně určit, kolik odbíjely, ani jestli se jednalo o kostelní nebo domácí hodiny.

Plynutí času není ničím narušeno. Jednotlivé scény probíhají lineárně za sebou nebo paralelně. Paralelnost je navozena prostřihy na jednotlivá místa nebo bezprostřední následností jednotlivých scén – tohoto principu je použito v momentě, kdy Sam jde navštívit Jennifer a kapitán míří k Ivy Graveliové. Malý Abie přijde domů, k Jennifer, vyměnit mrtvého zajíce za žábu, kterou Sam s sebou pro Abieho přinesl. Po chvíli si zajíce bere zpět a vydává se dál vyměňovat. Po jeho odchodu započne rozhovor Jennifer se Samem. Jelikož se jedná o významný rozhovor, který obsahuje důležité informace, není žádným způsobem přerušen a až po jeho dokončení se kamera zaměří na kapitána přicházející ke slečně Graveliové, kde za chvíli opět přichází Abie a přináší kapitánovi zajíce, kterého prý ráno zastřelil. Vyměňuje jej za vdolky a opět odchází. Obě setkání probíhají přibližně ve stejnou dobu, ale každé z nich je věnován samostatný prostor.

Hudba

Veškerá hudba k filmu vzešla od Bernarda Herrmanna, respektovaného skladatele filmových melodií.[21] Jedná se o orchestrální hudbu využívající, spíše než celých melodií a skladeb, specifických zvuků jednotlivých nástrojů a souhru tónů. Hudba je nediegetická a podkresluje obraz. Mění se v závislosti na atmosféře – evokuje napětí či romantiku, koresponduje s emocemi postav nebo má zástupnou roli pro zvuky, které by v jiném případě vydávaly předměty – kupříkladu otevírající se dveře skříně, které vylekají podřimujícího kapitána v 82. minutě. Jedinou písní, která ve snímku zazní, je Flaggin' the train to Tuscaloosa Macka Davida a Raymonda Scotta. I ta se ale ozve pouze na pár sekund a je zpívaná protagonistou Sama Marlowa.

Kromě hudebního podkresu jsou výrazné také ruchy. Především se jedná o zvuky městečka, tedy o křik dětí, štěkot psa, bučení krav nebo kostelní zvony. Původce zvuků většinou nevidíme, vyjma jednoho záběru na kostel a krávy, a přímo s příběhem nijak nesouvisí. V druhém případě jde o zvuky, které vydávají předměty, které s příběhem přímo souvisí. Zde můžeme zařadit troubení klaksonu auta nebo střelbu.

Herecký projev

Herecký projev je přirozený a civilní. U každé postavy je zjevná její základní charakteristika, která ovlivňuje chování a jednání. Všichni jsou zcela obyčejní lidé, s běžnými touhami a obavami. Blíže bych se chtěla věnovat hlavní čtveřici postav. Do role malíře Sama byl obsazen John Forsythe. Jeho herecký projev je sebevědomý a přímý, rozhodně působí sebejistým dojmem. Nemá příliš výraznou mimiku ani gestiku, ale jeho tvář vždy přesně vyjadřuje momentální rozpoložení. V některých situacích se projevuje jeho umělecká osobnost a je patrná určitá bohémskost. V těchto chvílích Forsythe přidává rozmáchlejší gesta a lehce se mění i zabarvení hlasu. Například ve chvíli, kdy se rozhodne změnit vizáž slečny Graveliové a barvitě líčí, co bude třeba udělat, nebo když se poprvé setkává s Jennifer

[21] Bernard Herrmann (1911-1975) s Alfredem Hitchcockem spolupracoval také na snímcích Muž, který věděl příliš mnoho (1956), Nepravý muž (1956), Vertigo (1958), Na sever severozápadní linkou (1959), Psycho (1960) a Marnie (1964). V roce 1941 vytvořil hudbu pro film Orsona Wellese Občan Kane a také pro snímek Williama Dieterleho The Devil and Daniel Webster, který Herrmannovi vynesl Oscara. Spolupracoval mimo jiné také s filmaři jako François Truffaut a Martin Scorsese.
Bernard Herrmann [online]. Wikipedia [citováno 20. 10. 2014]. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org/wiki/Bernard_Herrmann.

na zápraží jejího domu a obdivně si ji prohlíží se slovy, že by ji chtěl namalovat. Podobným typem je i Jennifer v podání Shirley MacLaine. I ona svým hereckým projevem evokuje sebevědomí a emancipovanost své postavy. Její výraz ve tváři je většinou neutrální a emoce se příliš nemění. Náhlá a velká změna přichází až v druhé části filmu, kdy se prohlubuje vztah mezi ní a Samem. Najednou v jeho přítomnosti začíná být více rozpačitá a v mimice se odráží jakoby větší radost. Ve chvíli, kdy jí Sam požádá o ruku, se emoce projeví v nejvyšší míře. Ve tváři Shirley se objeví překvapený a šokovaný úsměv. Veškerá mimika je u ní nenucená a zcela přirozená. Pro Shirley se zde jednalo o první filmovou roli, působí však velmi zkušeně a sebejistě.

Zcela opačný charakterový typ je pozorovatelný u postav kapitána a slečny Graveliové. Jejich postavy si vyžadují zcela jiný způsob ztvárnění, oba jsou nejistí a ustaraní. Právě těchto postav se totiž Harryho smrt dotýká nejvíce. Edmund Gwenn byl v době natáčení už zkušeným hercem, jednalo se o jeden z jeho posledních natočených filmů. Svým fyzickým vzhledem je přesný prototyp kapitánova charakteru. Jeho pohyby jsou pomalejší a rozvážnější. Velkou roli u něj hraje mimika, kterou dokáže přesně okomentovat situaci, aniž by řekl jediné slovo. I u Mildred Natwick, představitelky Ivy Graveliové, je mimika velmi výraznou složkou hereckého projevu. U této herečky je třeba si všímat i celkového postoje těla, každým detailem ukazuje na charakter své postavy, zvláště, když má v rukou nějakou rekvizitu – v úvodním rozhovoru s kapitánem je to kabelka, s jejímiž uchy si po celý čas nervózně pohrává.

Práce s napětím

Alfred Hitchcock vyniká filmy napínavého žánru. I tento snímek pracuje s napětím, které má kořeny už v samotném příběhu, kdy je nalezena mrtvola a až do konce nikdo netuší, co se stalo. V této podkapitole bych se chtěla zaměřit na to, jak zde Hitchcock napětí ztvárnil.

Zcela dominantním činitelem je jistě hudba. V klíčový moment je kladen důraz na pronikavý, výrazný, ale jednoduchý zvuk některého z nástrojů, který vygraduje situaci. Za příklad lze uvést scénu hned v úvodních minutách filmu, kdy malý Abie najde mrtvého muže. Kamera se věnuje Abiemu, který s rozhodným, obezřetným výrazem a plastovou

pistolí v ruce přichází na kopec, ve chvíli, kdy si něčeho všimne, pohled kamery se otočí a umožní divákovi pohled na ležícího muže doprovázený několika výraznými tóny vycházejícími ze žesťového nástroje. Kamera následně krátce zachytí Abieho šokovaný obličej a hned poté obličej mrtvého s krvavou ránou na hlavě. Následuje snad nejčastěji používaný snímek z filmu. Kamera se zaměří na mrtvého z druhé strany, tedy od nohou a z výšky jen pár centimetrů nad zemí, přičemž mu za hlavou stojí Abie, který se následně vydává na útěk. Tato situace zcela jasně otvírá celý děj. Bez jediného slova představuje zápletku i atmosféru filmu a právě výrazná až útočná hudba a využití ostrého střihu probouzí ty správné emoce a umocňuje napětí.

Druhá scéna, ve které je výrazný prvek napětí, se nachází přibližně od 80. minuty filmu, tedy téměř na konci. Kapitán podřimuje v křesle, zatímco ostatní perou a žehlí Harryho šaty. Je už noc a rozsvícené lampy vrhají na zdi výrazné stíny postav. Dokonce se na stěně objevuje stín Harryho nohou, který pravděpodobně leží na pohovce, a scéna je podkreslena tóny flétny či nějakého podobného nástroje. Vtom je pohled upřen na otvírající se dveře skříně, doprovázený zase zcela jiným zvukem, kapitán se leká a vykřikne. Ivy jej ujistí, že je vše v pořádku a všichni pokračují s klidem v práci dál. Divákovi je v tu chvíli nabídnut prostřih na přijíždějící auto zástupce šerifa, následně je zvuk auta slyšet i v domě, všichni zpozorní a dveře se znovu otevírají. Naléhavý zvuk strun poté doprovází kroky Calvina Wiggse ke dveřím. Skříň sehraje významnou roli ještě v jedné scéně. Když je Calvin Wiggs v domě, všichni se snaží tvářit nenápadně, mrtvolu se jim podařilo skrýt, ale ani divák nemá tušení kam. Sam se po celou dobu Calvinovy přítomnosti ležérně opírá o dveře skříně, což samo o sobě působí dosti podezřele. Ve chvíli, kdy je Calvin na odchodu, Sam od dveří poodstoupí a z nich vypadne věšák a spadne s ránou na zem. Calvin samozřejmě okamžitě zpozorní. Aby se této scéně dodalo ještě více napětí, vychází z druhých dveří malý Abie a ptá se, co ten dělá u nich ve vaně. Za ním jsou vidět z vany vyčuhující nohy mrtvého Harryho. Sam pohotově zareaguje připomínkou, že tam žáby přece patří. Než malý Abie stihne něco dalšího říci, je Jennifer poslán do postele a dveře jsou opět zavřeny. Ale i v tuto chvíli, je divák znovu donucen očekávat, jak se celá záležitost vyřeší, jelikož je vše znovu zkomplikováno příchodem doktora. Nastává nervózní ticho, které přeruší až Jennifer slovy „Hraje si v koupelně se žábou.“ Doktor je viditelně zmatený, ale je okamžitě zaveden do správné místnosti a Jennifer doplní, že jejímu synovi není dobře. Celá situace je zakončena

naléhavým troubením vycházejícím z venku stojícího Calvinova auta, které ho přinutí kvapně odejít.

Sekvencí, kde se vyskytuje napětí, je samozřejmě mnohem víc. Zmínila jsem ovšem jen tuto jednu, jelikož se jedná o nejdelší a nejnapínavější situaci. Kromě hudby, která tyto napínavé scény doprovází, je napětí evokováno také nejistotou, co bude následovat, mimikou herců nebo překvapivými zvraty, které přicházejí ve chvíli, kdy se zdá, že je vše vyřešeno – například, když je na začátku kapitán několikrát vyrušen nečekaně procházejícími lidmi u lesa, kde leží mrtvý a on je pozoruje zpoza spadlého stromu, nebo když Calvin Wiggs při telefonování na stanici, že někdo viděl mrtvolu, objeví portrét mrtvého, který Sam nakreslil a je zřejmé, že v tu chvíli je Sam hlavním podezřelým. Divák je tak neustále udržován v napětí a očekávání.

KOMPARACE LITERÁRNÍ PŘEDLOHY A FILMOVÉHO ZPRACOVÁNÍ

Text

Porovnáme-li scénář filmu s literárním dílem, je zcela zjevné, že scenáristé s novelou podrobně pracovali. Promluvy herců jsou velmi podobné promluvám postav v novele. Většinou jsou věty zcela totožné, jindy došlo k menším úpravám, zkrácení nebo vypuštění. Tok replik za sebou je ovšem zachován, jen v pár případech došlo k jeho narušení, které ale souvisí s úpravami některých situací pro filmové zpracování. Filmový scénář ovšem postrádá veškeré promluvy vypravěče. Pasáže popisující krajinu a postavy nahradila obrazová stopa filmu, popisy emocí, vnitřního prožívání postav a jejich historie jsou vypuštěny zcela.

Texty se od sebe liší také několika faktickými úpravami. Kupříkladu kapitánovy střely v novele zasáhly papírový sáček a ježka a ve filmu plechovku a ceduli, filmový kapitán je pozván na kávu, zatímco v novele se jedná o čaj a změněny jsou také ceny, které paní Wiggsová uvádí v obchodě. Poslední dvě zmíněné odlišnosti souvisí, dle mého názoru, s proměnou prostředí, do kterého je příběh zasazen, a s kulturními rozdílnostmi. Storyho novela se odehrává v Británii, zatímco Hitchcock příběh zasadil do amerického prostředí.

Postavy

U filmového zpracování došlo k vynechání čtyř postav z původní předlohy. Jedná se o Marka Douglase, paní D'Arcy, Waltera D'Arcy a paní Cassy Douglasovou. Kolem nich se rozvíjí zápletka dvou mileneckých dvojic a konfliktu mezi nimi. V textu novely Abie na Marka Douglase a paní D'Arcy narazí, když si hraje v lese a pečlivě se vyhýbá jejich „hnízdečku lásky". O Marku Douglasovi také mnohokrát mluví vypravěč ve spojitosti s minulostí některých postav – nejvýrazněji ovlivnil život paní Wiggsové, majitelky obchodu, a její rodiny. Zřejmě má také vysoký post ve vedení města. Ve filmu se ale divák o těchto lidech nedovídá zcela nic. Vynechání těchto osob se zdá být zcela pochopitelné. Jejich příběh tvoří vedlejší dějovou linii, která se s tou hlavní protíná jen minimálně a nijak ji neovlivňuje. Dokonce by se dalo říci, že při četbě kontinuitu příběhu lehce narušuje.

O co je ovšem divák vynecháním postav ochuzen, je určitá hloubka u některých postav, kterou jim dodávají právě pasáže vypravěče zmiňující spojitost Marka Douglase s nimi. Právě ony dodávají některým postavám, konkrétně například výše zmíněné paní Wiggsové, větší význam a zajímavost. Ve filmu jí není věnován žádný prostor navíc, známe ji pouze jako majitelku koloniálu, která je věčně zamračená, ale působí sebevědomě, její muž zemřel a zástupce šerifa je jejím synem. V literárním díle je vyprávění o její historii věnováno několik stran. V oblasti Wiggsovi žili ještě před tím, než na místě vyrostlo město a následné změny a příchod Marka Douglase jejich života výrazně proměnil.

Naopak větší prostor je ve filmu dán postavě zástupce šerifa Calvinu Wiggsovi. V novele se Story této postavě vlastně vůbec nevěnuje. Obyvatelé města mnohokrát mluví o policii, všichni se strachují, aby se na ně nepřišlo, ale samotná policie se nikdy neobjeví. Ve filmu pak Calvin Wiggs sehrává důležitou roli ve vývoji příběhu a je také původcem jedné ze zápletek v druhé polovině, která v textu zcela chybí. Calvin objeví ukradené boty u tuláka, který mu poví, že je vzal mrtvole. Když chce následně v obchodě telefonem informovat policii, spatří Samovu kresbu Harryho tváře, která nápadně odpovídá tulákovu popisu. Calvin se tedy vydává s podezřením za Samem a ostatními. Těm se pak chytře podaří zbavit se důkazů (bot a kresby) a Calvina svést z cesty. Veškeré scény s Calvinem, které se ve filmu objeví, vznikly právě pro film a nemají svůj původ v předloze.

K menší změně dochází také u postavy doktora Greenbowa. V novele chytá u lesa motýly, a to dokonce i v noci, zatímco ve filmu si poprvé zaujatě čte a v noci se pak prochází po palouku pravděpodobně v náměsíčném stavu a ve chvíli, kdy zakopne o Harryho je probuzen. U postavy malého chlapce Abieho došlo také k nevýznamné změně ve jméně. Ve filmu je oslovován Arnie místo Abie.

Odlišné scény

Výrazněji rozdílné situace probíhají v druhé části filmu. Zde došlo k poměrně výrazným posunům oproti předloze, některé scény jsou pozměněny nebo zcela vynechány. Kromě vypuštění veškerých situací, kde se objevovala výše zmíněná čtveřice milenců, je odstraněna také kapitola, ve které Abie ukazuje Jennifer a Samovi, kde našel „hnízdečko lásky a poté kapitola, kdy Sam vede Jennifer a Abieho k sobě domů. Během těch chvil se

mezi nimi utváří silnější citové pouto a prohlubuje se jejich vztah. Ve filmu je pak vše shrnuto do 30 sekundového dialogu „Je to zvláštní, ale je mi s tebou moc dobře, Same." „Mě s tebou také. Je to dobrý pocit, když je ti dobře s někým, komu je dobře s tebou."

Odlišným způsobem je pak zpracována situace, kdy si milionář přijede koupit Samovy obrazy a také lékařské vyšetření Harryho doktorem. Storyho text nabízí pohled na milionářovu návštěvu pouze prostřednictvím Samovy rekapitulace, co se právě stalo, aby si to ujasnil. Rozdíl je také ve způsobu platby za díla. V předloze dostal Sam peněžní šek, ve filmu pak byl přidán romantičtější prvek, a to, že si Sam nechá zaplatit formou dárků pro své blízké – Jennifer by chtěla jahody, Abie chemickou soupravu, paní Wiggsová pokladnu, kapitán loveckou výstroj a slečna Ivy truhlu s výbavou. Samovo přání je pak prozrazeno až na úplném závěru filmu, byla jím manželská postel. V rozhovoru s Truffautem Hitchcock přiznal, že tento nápad přišel od scénáristy Hayese.[22] Následně po scéně s milionářem nastává ve filmu situace, kdy do obchodu přichází telefonovat Calvin Wiggs. Tento moment se v předloze nevyskytuje. Odlišně probíhá také určení příčiny Harryho smrti. Ve filmu se s doktorem čtveřice setká na kopci, zmíní se, že mrtvý je manžel Jennifer a poté jej pozvou, aby za chvíli přišel k Jennifer domů a na mrtvého se podíval. Oni jej pak odnesou a snaží se jej trochu upravit a očistit mu šaty. Mezitím se u nich objeví Calvin a oni jsou nuceni tuto situaci co nejvíce nenápadně vyřešit. Když pak přichází doktor, je zaveden do koupelny a ve chvíli, kdy přinese výsledek ohledání, Jennifer mu vysvětlí vše, co se během dne dělo. Doktor odchází zděšen, ale s pocitem, že vše byla noční můra. Předloha tuto situaci uvádí poněkud jinak. Čtveřice se s doktorem potkává už na kopci a poprosí ho o ohledání. Jelikož je ale tma, všichni se přesunou k Jennifer, kde je Harry položen na gauč. Malý Abie se probudil a přišel za nimi. Plastovou pistolí pak míří na mrtvého a opakuje u toho nadávku, kterou někde zaslechl. Po určení příčiny smrti Jennifer přiznává, že mrtvý je její manžel a dále nic nevysvětluje. Doktor je také zděšen, nikoli však z vyprávění, co se s mrtvým dělo, ale z pohledu na onu „rodinu", kdy muž je mrtvý, žena si z toho nic nedělá a malý Abie míří na mrtvého pistolí. V předloze situace probíhá kontinuálně a není přerušena příchodem Calvina.

[22] HITCHCOCK, cit. 20, s. 129.

3. KOMPARACE LITERÁRNÍ PŘEDLOHY A INSCENACE

Text

Základní kostra dramatického textu je totožná s literární předlohou, nicméně v mnoha ohledech se velmi liší. Důsledkem překladu a úprav pro jeviště došlo k mnoha změnám v promluvách postav, a to na úrovni slov i celých vět. Jazyk inscenace je podstatně chudší, než jazyk novely a je přizpůsoben běžné češtině. Scénář postrádá mnoho situaci z literární předlohy a vypuštěny jsou také některé postavy. U postav došlo, stejně jako u filmu, k vynechání čtyř postav, které pro vývoj příběhu nemají nijak zásadní význam – manželů Douglasových a D'Arcyových. Veskrze došlo ke zcela stejným úpravám jako při zpracování literární předlohy pro film, které jsem se věnovala v předchozí kapitole, proto už se jim dále nebudu věnovat až s takovou podrobností.

Inscenace vynechává veškerý úvod do prostředí. Zatímco v novele můžeme v textu najít odkazy na Británii, v inscenaci není řečeno slovy, a ani scénické zpracování nedává zcela jasnou odpověď na otázku, kde se děj bude odehrávat. Pouze podle výběhu hudby a kostýmů můžeme usuzovat, že se jedná o americké prostředí. Hned v úvodu inscenace lze tedy pozorovat jeden z rozdílů mezi novelou a inscenací, a to v místním zasazení příběhu. Na rozdíl od textu novely není divadelní scénář tak obrazotvorný a popisný, ale je postaven na dialozích a akci. Veškeré popisné části a vypravěčovy promluvy jsou z textu vypuštěny. V textové rovině došlo také ke změnám některých faktů – stejně jako u filmu byly změněny cíle kapitánovy střelby, je pozměněn Abieho věk dokonce až na 11-12 let a větší roli hraje zástupce šerifa Calvin Wiggs. Klíčové dialogy však zůstaly ve velké míře zachovány a odlišnosti jsou pouze záležitostí překladu. Storyho novela obsahuje mnoho humorných vět a komentářů. Jde o suchý až černý humor, který částečně přebírá také inscenace. Neobjevuje se v ní však v takové míře jako v novele.

Ohledně jednotlivých situací, došlo v inscenaci k výraznému zjednodušení jejich průběhu. Důraz je kladen na spád a jednoduché dialogy. Dialogy jsou samozřejmě i v literární předloze, Story se však během nich věnuje také hlubšímu popisu emocí postav, prostředí nebo jednání. To vše by mělo poté být obsaženo v dramatickém projevu herce.

Inscenátoři také při své práci přidali do inscenace nějaké scény či situace, které se v novele nevyskytují. Jak už jsem zmínila při komparaci literární předlohy s filmem, i zde se objevuje postava Calvina Wiggse, zástupce šerifa, který v novele není vůbec jmenován. Z toho plyne také přidání situací, kde Calvin figuruje jako jedna z významných postav – nález ukradených bot u tuláka a Samovy kresby a následné vyšetřování u Jennifer doma. Odlišný průběh má i scéna s milionářem, když nakupuje obrazy. Sam si nechává zaplatit formou darů. Navíc, tako situace probíhá venku u stánku, nikoli uvnitř obchodu.

Odlišný průběh můžeme pozorovat i v jiných situacích. Doktor není na lovu motýlů, ale je vášnivým čtenářem, Sam si při chůzi do obchodu nezpívá, ale pouze píská a starou paní Wiggsovou vždy uplatí polibkem. Ve většině případů se jedná pouze o inscenační rozdíly, které nemají až tak důležitý význam. Za zmínku ovšem stojí průběh situace, kdy ke kapitánovi domů přichází Ivy Graveliová. Kapitán jí nabídne jednonohou stoličku, na níž se ona snaží velmi nešikovně posadit. Samotný kapitán se posadí na židli. Dalo by se říci, že se na ní přímo rozvalí. Do toho všeho hraje ještě malá televize, kterou o chvíli později Ivy úderem kabelky vypíná. Celá tato scéna působí téměř kontrastně oproti popisu v literární předloze. Zde kapitán sedí s Ivy na spadlém stromě a pozorují měsíc. Story atmosféru popisuje velmi romanticky, i když nic romantického mezi aktéry neprobíhá. Kapitán pokuřuje dýmku a u toho přemýšlí, jak je zvláštní, že se tak rychle spřátelili. Odkrývá tím svou citlivost. Kapitán v inscenaci citlivě rozhodně nepůsobí, ba právě naopak.

Celkově Storyho novela více zdůrazňuje emoční stránku postav a všímá si také vývoje vztahů mezi postavami. V inscenaci už jakoby na citovost nebylo příliš místa. Vše probíhá v rychlém sledu za sebou, ať už jde o dialogy nebo jednání. Je samozřejmé, že časové možnosti představení jsou odlišné od času, který novele věnuje čtenář, ale právě kvůli tomuto časovému presu zůstává divák ochuzen o velmi významnou a krásnou část příběhu.

Ačkoli výše uvádím mnoho prvků, které mají novela i inscenace podobné, celkovým porovnáním a zhodnocením však docházím k závěru, že inscenátoři s novelou nepracovali nebo pracovali jen velmi minimálně. Inscenace je bližší filmovému zpracování a nikoli literární předloze. Dokládá to především fakt, že v inscenaci došlo ke zcela stejným zásadním změnám, jako tomu bylo při tvorbě filmu.

INSCENACE

V Národním divadle moravskoslezském byla komedie Trable s Harrym uvedena v české premiéře 4. dubna 2013 pod režií Jakuba Nvoty. Na překladu a jevištní adaptaci pracoval s dramaturgyní Klárou Špičkovou.

Pro Jakuba Nvotu to byla první práce pro Národní divadlo moravskoslezské, ale za sebou má spolupráci s mnoha českými, slovenskými i polskými divadly. Věnuje se nejen činohře, ale také pouličnímu divadlu a vlastní autorské tvorbě – dramatické, i hudební. Založil divadelní společnost ve slovenské Trnavě – Túlavé divadlo.[23]

Dramaturgicko-režijní výklad a herectví

Dramaturgicko-režijní výklad inscenace klade důraz na komickou rovinu textu, která je zdůrazňována a je zřejmé, že hlavním smyslem je pobavit diváky. Storyho novela je plná suchého britského vtipu, mnohdy až s nádechem černého humoru. V inscenaci je onen černý až absurdní humor vyzdvižen a zdůrazněn, a to jak v promluvách postav, tak v jejich ztvárnění. Mimika a gesta herců v mnoha případech komičnost umocňují, jelikož mají zcizovací efekt a zcela neodpovídají běžnému jednání v dané situaci. Mnohé komické situace vznikly pouze pro účely této inscenace a nevyskytují se v žádném jiném zpracování. Mnohdy mohou působit až prvoplánově a je otázkou zda bylo opravdu nutností je zde zařazovat. Jedná se nejvýrazněji o scény, kdy kapitán nabídne slečně Graveliové pouze jakési jednonohé skládací sedátko, nebo když paní Rogersová na kopci upadne a zůstane klečet a za ní stojící Sam prohlásí, že právě tak by ji chtěl namalovat. Je to styl humoru, který příliš nezapadá do celkového konceptu hry, ale českému divákovi, který se přijde do divadla speciálně pobavit, může být velice blízky. Patrně proto je dán prostor i těmto jednoduchým situacím.

Herecký projev obsahuje poměrně výraznou nadsazenost projevů. Herci využívají rozmáchlých gest, výrazné mimiky a pohybů těla a také rychlejší mluvy. Jemnější nuance v emoční rovině jsou nahrazeny výraznější změnou v chování. Nejvýrazněji mimiku využívá

[23] ŠPIČKOVÁ, cit. 6.

představitel Sama Marlowa Petr Houska. Sam v jeho podání působí jako velmi sebejistý člověk, který má ovšem sklony až k egoistickému chování. Právě pomocí mimiky, v některých chvílích až velmi nepřirozené, nejvýrazněji projevuje veškeré své emoce. Jan Fišar v roli kapitána Wilese zase nejvíce pracuje se svým hlasem. Výrazná je u něj práce s intonací a zabarvením hlasu, kterou dává najevo i určitou část charakteru své postavy. Anna Cónová jako slečna Ivy Graveliová pak charakter své postavy projevuje především ve svém postoji a v drobných pohybech těla, jako je například pohrávání si s rekvizitami, které drží v rukou. U Andrey Mohylové, představující paní Jennifer Rogersovou, je nejvýraznější práce s výrazem tváře a práce s rekvizitou. Uvedu příklad z prvního setkání s malířem Samem. Jennifer v tu chvíli připravuje Abiemu limonádu a chystá se krájet citróny. Bezděky si u toho pohrává s nožem, když ji Sam osloví, odpovídá úsečně a sebevědomě. Odchází domů a opět se vrací brousíce nůž. Osobně musím říci, že tyto malé detaily dávají přesně najevo Jenniferin postoj. Drží si od Sama odstup a vyjadřuje, že je sebevědomá a samostatná žena, která si nenechá nic líbit a jen tak nic ji nerozhodí.

Mezi ostatními herci hereckým projevem dominují představitelé paní Wiggsové a Calvina Wiggse. Alexandra Gasnárková představuje majitelku obchodu jako postarší odměřenou ženu se sebevědomým postojem a pohledem zkušené ženy, která ví, jak to na světě chodí. Tento dojem z postavy však bývá narušen náhlými excentrickými projevy, jako je například vykřiknutí ve chvíli, kdy poprvé spatří nový Samův obraz. Jedná se o zcela neúměrnou a nepřirozenou reakci. I u Calvina Wiggse v podání Františka Večeři lze pozorovat mnoho výrazných a emocionálních projevů. Zde toto chování ovšem koresponduje se zaujetím a oddáním se své práci. Calvin je často neklidný, při rozhovoru se Samem o střelbě neustále přešlapuje, gestikuluje a i svým tempem řeči dává najevo, že zrovna řeší něco velmi důležitého a je ve spěchu. Zajímavým kontrastem k těmto dvěma postavám je ale milionář v podání Miroslava Rataje. Jeho vystupování je velice střídmé a odměřené. Jeho příchodem na scénu, jakoby se vše okolo uklidnilo a zpomalilo.

Scéna

Dominantním a jediným stálým prvkem scény je masivní pohyblivá konstrukce kopce s kaskádovitou cestou vzhůru. Ta zabírá velkou část plochy a zůstává na scéně po

celý čas, pouze je podle potřeby přesouvána do přední nebo zadní části jeviště. Kopec je pokryt hnědou textilií a leží na něm a kolem něj barevné listí. Do stejného stylu je laděna i podlaha jeviště – je pokryta oranžovohnědou látkou se vzorkem spadaného listí. Ostatní prostory – kiosek, veranda nebo domy, jsou řešeny přinášením jednotlivých kusů nábytku nebo jejich spuštěním na tazích. Je zde využito pouze mobiliáře, podle něhož je možno jednoznačně identifikovat konkrétní prostor. Jedná se o pohovku, křesla nebo lampu. Jednotlivé přestavby probíhají před zraky diváků, kdy se nevyužívá opony, ale pouze šera.

Poměrně výrazná je práce se světlem, to je využíváno především při předělech a při změnách hracích prostor. Slouží také jako indikátor denní doby. V dopoledních a večerních hodinách je horizont nasvícen výraznou modrou barvou, přecházející do fialova, během dne pak v nerušivém odstínu zelené až šedé. Závěr příběhu se odehrává opět v ranních hodinách. Horizont je v tu chvíli nasvícen červeně, což evokuje vycházející slunce. Během noci je osvětlen pouze vrcholek kopce, kde se nacházejí postavy.

Nasvícení má dvě důležité funkce, a to, že pocitově určuje denní dobu a rozděluje tak dění do jednotlivých úseků a také určuje, v které části jeviště se bude odehrávat další jednání. V jednu chvíli nastává situace, že na scéně je postaven jak nábytek u paní Rogersové, ke které má přijít Sam, tak veranda slečny Graveliové, kam míří kapitán. Světlo se vždy zaměří právě na jedno z těchto míst a druhé se ponoří do tmy. Umožňuje to zrychlení jednání bez nutnosti další přestavby a zároveň to naznačuje, že obě setkání probíhají téměř současně.

Hudba a kostýmy

Výběr hudby a kostýmů je důležitým prvkem pro dobové a místní zařazení. Příběh je zasazen do amerického prostředí ve 40. – 50. letech minulého století. Kostýmy odpovídají tehdejší módě a také umožňují divákovi lehce charakterizovat jednotlivé postavy. Například kapitán na lovu je oblečen v praktickém kabátě, holínkách a kapitánské čepici, paní Rogersová zase v slušivých růžových a později červených šatech, které podtrhují její přitažlivý vzhled a zdůrazňují štíhlou postavu.

Hudební složka, kromě dobového určení, evokuje také poklid městečka, kde se příběh odehrává. Dominantní je píseň Try To Remember, poprvé zaznívá v úvodu

představení a ozývá se ještě několikrát. Dále pak zaznívají známé melodie někdejších hitů. Hudba je využita při přestavbách nebo časových posunech. Slouží pouze jako podkres, pouze v jednom případě, když přichází slečna Graveliová navštívit kapitána domů, vychází hudba jakoby z malého kapitánova televizoru či rádia.

Kromě písní se v hudebním podkresu ozývají také různé zvuky. Například zpěv ptáků ve scénách, kdy se situace odehrávají na kopci nebo troubení auta.

4. KOMPARACE FILMOVÉHO A DIVADELNÍHO ZPRACOVÁNÍ

Snad k nejvýraznějšímu posunu dochází v žánrové rovině. Ačkoli je film také označován za komedii, je u něj patrná výrazná tendence směřovat k napětí a vážnosti. Text sice obsahuje mnoho komických situací a replik, není však na ně kladen přílišný důraz. Naopak inscenace se už více zaměřuje na komickou rovinu, která je navíc zvýrazněna a zveličena. Ačkoli zásadní humorné repliky zůstávají totožné, v každém zpracování mají zcela jiné vyznění. Ve filmu slouží jako komentáře situací, které nevedou ani tak k smíchu jako k dotvoření absurdnosti veškerého jednání, zvlášť v kombinaci s vážností, se kterou postavy jednají. Inscenace už onu vážnou tvář postrádá a naopak nechybí lehkost.

Komparace textu

Při srovnání textů obou adaptací jsem zjistila, že se od sebe odlišují pouze minimálně. Pokud k nějakému rozdílu dochází, pak se nejedná o žádnou zásadní změnu významu nebo posun. V inscenaci je například pozměněna adresa bydliště mrtvého Harryho, kterou kapitán přečte na dokladu, v případě filmu na obálce, z 87 Maple Avenue, Boston, Massachusetts na 87 Eastfield, Cleveland. Domnívám se, že k této drobné změně došlo kvůli zjednodušení výslovnosti. V textu inscenace je také pozměněn věk malého Abieho na 11-12 let, místo 5-6 let, jak je tomu ve filmu. Zde si změnu vyžádalo obsazení. Drobných změn je možné nalézt několik, nebudu se jim však už více věnovat. Většinou se jedná pouze o záležitost překladu nebo drobné úpravy, aby text lépe vyhovoval situaci.

Kromě drobných rozdílností jsem ale objevila scénu, která v obou zpracováních probíhá zcela odlišně. Jedná se o proměnu slečny Graveliové v druhém obraze. Slečna Graveliová se v obchodě zmíní Samovi, že čeká pánskou návštěvu, Sam se okamžitě ujme příležitosti a chce slečnu Graveliovou omladit a upravit tak, aby udělala na onoho muže dojem. Ve filmu se shání po nůžkách, stuze, pudru, tvářence a rtěnce, zatímco v inscenaci hledá přehoz, doplňky, klobouk a brýle. I v samotné proměně dochází k velké změně. Ve filmu je slečna Graveliová lehce ostříhána, jemně nalíčena a do vlasů je jí dána stuha. Změna je pak patrná i v dalších scénách a opravdu působí o něco upravenějším dojmem. Na jevišti se slečna proměnila zcela jinak a muselo být použito odlišných prostředků. Je samozřejmé,

že nemohla být ostříhána. Sam přehodí slečně přes ramena bílý šál, nasadí jí klobouk a sluneční brýle a do ruky jí vloží jablko. Ona pak odchází zcela proměněna, opravdu působí mladistvým dojmem a jako dáma, ale proměna není trvalá. V dalších scénách se Anna Cónová vrací v podobě původní Ivy Graveliové a z proměny nezůstalo zhola nic. Není tedy zřejmé, proč musela být proměna v inscenaci tak radikální, když vlastně důvod, proč k ní došlo, nebyl naplněn.

Herectví

Herectví je výrazným prvkem žánrového posunu. Zatímco ve filmu je herectví přirozené, bez výrazné stylizace a více odpovídá běžnému chování, v inscenaci už dochází k výrazně nadsazenému hereckému projevu. Herci si jsou vědomi přítomnosti diváka a mnohdy se na něj nepřímo obracejí – pronášejí repliky směrem k němu, pracují s výraznější mimikou nebo gesty. Vede to ke zrychlení tempa, zdůraznění některých vlastností postav nebo jsou tyto projevy zdrojem komiky.

Scénické zpracování

Ve vizuálním zpracování musela být při tvorbě inscenace využita stylizace a výrazné zjednodušení. Film nabízí možnost využít reálných prostředí. V prvních minutách je divák seznámen s prostředím pomocí krátkých, téměř statických, prolínajících se záběrů na krajinu s lesem, kudy prochází malý Abie. Kapitánův lov, nalezení mrtvoly i náhodná setkání s jednotlivými obyvateli města probíhají na zarostlém kopci nad městem. Stejným způsobem jako na začátku je pak představeno i samotné městečko a domy hlavních postav. V divadelní adaptaci není divák do prostředí nijak uveden. Vidí pouze kopec a další prostředí je nucen si domyslet podle daných znaků, které mohou pomoci identifikovat prostředí – například, že krámek je malý a dá se v něm sehnat vše, neprojede tudy mnoho aut, působí zde pouze zástupce šerifa, lidé se vzájemně znají.

Postavy

Co se týče fyzického vzhledu, není výběr herců pro inscenaci zásadně rozdílný vzhledu filmových herců. Nedá se říci, že by u některé z postav došlo k markantnějším rozdílům. Přibližně je u všech představitelů zachován věk i stavba těla, případné rozdíly nejsou nijak směrodatné a výrazné. Pouze mezi představitelkami Jennifer Rogersové je rozdíl výraznější. Filmová Jennifer (Shirley MacLaine) má krátké hnědé vlasy, přísný výraz a pocitově působí více jako matka samoživitelka, zatímco představitelka Jennifer v inscenaci (Andrea Mohylová) je prototypem krásné ženy s dlouhými upravenými vlasy a úsměvem na tváři. Rozdíl je také v kostýmech. Andrea Mohylová má v první části oblečeny růžové šaty s širokou, nabíranou sukní pod kolena, v druhé polovině pak červené pouzdrové šaty, zatímco Shirley má na sobě šaty sice podobných střihů, ovšem mnohem méně výrazné a působí v nich více dojmem obyčejné ženy.

K určitým posunům ovšem došlo i v oblasti charakteru postav, a to ovlivňuje jejich vystupování a jednání. Ztvárnění postav v inscenaci zdůrazňuje jakési pokřivení jejich charakterů, kdy nikdo z nich nereaguje na situaci adekvátně. Zaměřím se zde na dvě postavy, Sama Marlowa a kapitána Alberta Wilese, u kterých lze nejlépe popsat rozdíly.

Sam Marlowe je mladý malíř, kterému se ale nedaří prodat své obrazy, a ačkoli neplatí své účty a je zcela bez peněz, u paní Wiggsové, majitelky obchodu mu vždy cokoli prochází. V podání Petra Housky je sebevědomým mladým mužem, který se nebojí říct svůj názor. Je dominantní v řešení záhadné Harryho smrti a dalo by se říci i vedoucím skupiny. Co se týče charakteru, Sam v divadelním zpracování jedná občas poněkud nemístně až sexisticky. Už od prvního setkání s krásnou Jennifer je patrné, že by ji rád získal a pociťuje k ní náklonnost. Když mu vypráví o své svatební noci, kdy marně čekala na Harryho, svého muže, je napjatý a neustále ji povzbuzuje, aby vyprávěla dál. Tato scéna se vyskytuje v obou zpracováních, ale pouze v divadelním je tomuto nevinnému dialogu přidán lehký, ale patrný lascivní podtext, který je pozorovatelný i v několika dalších situacích. Přidává to tak na komičnosti, ovšem při porovnání s filmovou verzí to svým způsobem působí nepatřičně. Filmový Sam (John Forsythe) oproti němu působí vyzrálejším a sympatičtějším dojmem. Je to příjemný a galantní muž.

Druhou postavou, na kterou se zaměřím, je kapitán Albert Wiles. Zde jsou vidět značné rozdíly už od prvního vstupu na scénu. Kapitán v inscenaci, v podání Jana Fišara, na rozdíl od filmu, kde jej ztvárnil Edmund Gwenn, nepůsobí až tak jako dobrosrdečný a citlivý muž. Uvedu příklad na vztahu ke slečně Ivy Graveliové (hraje ji Anna Cónová). Už od prvního setkání si od ní jakoby drží odstup, není tam patrné ono jiskření mezi nimi a nevyznívá krása jejich nesmělého namlouvání. V divadelní adaptaci lehce uniká moment, kdy mezi nimi „přeskočí jiskra“. Slečna už na kopec přichází v rozpacích. Naopak ve filmu můžeme vidět, jak se jejich vztah postupně buduje. Když ji kapitán chytne za paži, aby dodal důraz na to, že jí věří, ona znervózní, ale je patrné, že náklonnost ke kapitánovi roste. On se k ní chová galantně a ona jej s důvěrou následuje. V divadle oba působí spíše jako sami za sebe, ne jako dva zamilovaní. Při prvním rozhovoru na kopci mezi nimi leží mrtvý Harry a funguje zde jako pomyslná překážka mezi nimi. Když později slečna Graveliová přichází ke kapitánovi do domu, v inscenaci jí nenabídne křeslo, jak by se předpokládalo, jelikož je na scéně, ale jednoduchou, nestabilní přenosnou stoličku, kterou využíval při lovu. Na křeslo si pak sedá sám. Nejistota slečny Graveliové, v podání Anny Cónové, když se snaží se na stoličku nějakým způsobem posadit, působí sice komicky, z kapitána to ovšem dělá poněkud ignorantního a neohleduplného muže. Naopak ve filmovém zpracování kapitán po příchodu do bytu zpozoruje, že se mu na šňůře suší spodky, zastydí se, okamžitě se k nim vydává a schovává je. Hned poté nabídne slečně křeslo. Ačkoli se filmový kapitán snaží udělat dojem a mnohokrát se vychvaluje, v klíčových momentech je vždy zjevný jeho soucit a porozumění.

Z komparace těchto dvou adaptací je zřejmé, že jsou si velmi podobné. Vede to tedy k závěru, že inscenace vychází z filmové předlohy a přebírá od ní jak scénář, tak celkový koncept, který si pouze upravuje pro potřeby a možnosti divadla.

UKÁZKA

Ráda bych přidala ukázku srovnání jedné situace ve všech třech zpracováních. Jedná se o mnohokrát zmiňovanou situaci, kdy slečna Ivy Graveliová přiznává kapitánovi, že Harryho ráno udeřila podpatkem a domnívá se tedy, že za jeho smrt může právě ona.

Text literární předlohy a filmu uvádím v češtině, ačkoli originál je pouze v anglickém jazyce. Jedná se o vlastní překlad.

Literární předloha:

Kapitola 17[24]

Kapitán Albert Wiles, bývalý zaměstnanec nákladní lodi na Temži, seděl vedle slečny Graveliové a se spokojeností vzhlížel na Měsíc. Seděli spolu na spadlém stromě v jednom malém bazénku hedvábné trávy. Kapitán bafal ze své dýmky a podivoval se úžasnému pohodlí života. „Legrační," řekl. Slečna Graveliová se na něj zdvořile podívala. Znovu zabafal, vyrábějíc malý obláček stříbrnomodrého kouře. „Legrační jak jsme se spřátelili za jedno odpoledne. Věděl jsem, že nejste tak upjatá a škrobová jako si mysleli." „Opravdu?" řekla slečna Graveliová. „Jsem muž, který dokáže rozpoznat lidské kvality v ženě," řekl kapitán, přepínající jeho pohled z měsíce na Deptford a vzdálenou Temži, „když jsem vás poprvé viděl, tam pod cesmínou, řekl jsem si…" „Kapitáne Wilesi," slečna Graveliová přerušila tok jeho řeči, aby zabránila svému dalšímu ostrému zahanbení. „Madam?" vrátil se kapitán zpátky na zem a cítil se trochu znepokojeně. Uvědomil si, že co bylo považováno za dobré v Limehouse může být jednoduše faux pas ve Sparrowswické pláni.

„Předtím než mi sdělíte své laskavé myšlenky," řekla slečna Graveliová a studovala při tom své nohy, „ráda bych vám podala vysvětlení mého náhlého pozvání na čaj – a také procházky s vámi dnes večer…" „Ne, madam!" zvolal kapitán a na protest zvedl ruku. „Vy nemusíte nic vysvětlovat, madam. Přišla jste mi na pomoc v krizi, madam, a za to jsem opravdu vděčný. Jestliže jsem k vám byl moc důvěrný nebo mluvil, kdy jsem neměl, pak se

[24] STORY, cit. 5, s. 145-148.

omlouvám. Pravda je, madam, že jsem muž mála slov. Možná si říkáte, že jsem nemotorný trouba, když přijde na vyjadřování vděčnosti…“ „To ne, kapitáne. Naopak, shledávám vás za společensky velmi milého. Já jen, že vám dlužím důvod…“ „Nechci to slyšet!“ řekl kapitán. „jestli se domníváte, že jsem si na vás získal špatný názor, jen proto, že jste mě pozvala na čaj a procházku, pak vás ujišťuji, že nikoli, madam. Viděla jste dilema, které jsem měl odpoledne – s tím tělem v mých rukou a tak dále – a řádně sportovně jste nad tím zavřela oči, smím-li to tak říct…“ „Jde o … um… o to tělo, o čem chci mluvit…“ „Neříkejte více!“ řekl kapitán. „Můžu si za to sám. Jsem rád, že vám můžu říct, že můj strach byl naprosto neopodstatněný. Faktem je, že jsem ztratil hlavu, nebývá totiž používána k chladnokrevnému zabíjení, jestli mi rozumíte…“

Dále se pak situace odvíjí velmi podobně, jak je ztvárněna v následujících zpracováních, nebudu ji tedy dále popisovat.

Film:

54:30 – 56:36[25]

V úvodu kamera nabízí pohled na jezero s molem. Poblíž stojí malý domek a kolem jsou lesy. Slečna Graveliová a kapitán přicházejí od mola k domu. Kapitán galantně otevírá dveře verandy a pak spěchá otevřít i hlavní dveře a u toho si sundává čepici.

Kapitán *Vítejte na palubě, slečno Graveliová. Je to jen kotviště starého mořského vlka. Malé, ne tak výstavní jako vaše, ale doufám, že….*

Kapitán si všimne svého spodního prádla na šňůře nad kamny. Zastydí se a rychle se vydává jej schovat. Slečna Graveliová se na něj rozpačitě a stydlivě podívá. Poté si všimne sochy ženy, která zdobívá příď lodí a raději odvrátí zrak.

Kapitán *Neposadíte se, slečno Graveliová?*

Slečna *Děkuji.*

[25] Cit. 1.

Kapitán (s milým úsměvem) *Je to zvláštní, jak jsme se spřátelili během jednoho odpoledne. Věděl jsem, že nejste tak upjatá a škrobená, jak se říká. Zdaleka ne.*

Slečna (dojatě a nervózně) *Opravdu?*

Kapitán (zatváří se vážně a ležérně se loktem opře o sochu) *Jsem muž, který rozpozná v ženě lidské kvality. Když jsem vás poprvé viděl, tak kde Harry…*

Slečna (naléhavě kapitána přeruší) *Kapitáne, Wilesi?*

Kapitán *Ano, madam?*

Slečna *Než mi sdělíte své laskavé úvahy, ráda bych vám vysvětlila, proč jsem vás odpoledne pozvala na kávu a borůvkové vdolky a proč tu teď s vámi sedím.*

Kapitán (provede odmítavé gesto) *Nemusíte nic vysvětlovat. Přispěchala jste mi na pomoc v těžké chvíli a já jsem vám vděčný.*

Slečna *Děkuji, ale dlužím vám zdůvodnění*.

Kapitán (prochází se po pokoji) *To vůbec nechci slyšet. Viděla jste, jak si stojím s tou mrtvolou a navýsost sportovně jste přimhouřila oko, abych tak řekl.*

Slečna *Kapitáne Wilesi. Snažím se vám říct, že jsem vás pozvala na kávu a borůvkové vdolky, protože jsem pociťovala…*

Kapitán *Soucit*

Slečna *Vděčnost.*

Kapitán (s úsměvem) *Ale vděčný bych měl být já.*

Slečna *Vděčná jsem byla já. Jsem vděčná. Jsem vám vděčná, že jste pochoval mou mrtvolu.*

Kapitán je šokován. Následuje vysvětlování, jak to slečna Graveliová myslela a co se vlastně dopoledne stalo.

Inscenace:

Obraz 7[26]

Po rozsvícení je uprostřed přední části jeviště postavena otočná dřevěná židle, nad kterou vidí kormidlo, a vpředu stojí malý televizní přijímač. Kapitán přichází, pouští si televizi a sedá si na židli. Protahuje se a lehce se při tom sveze do polohy pololeže. Zničehonic přichází slečna Graveliová. Kapitán okamžitě reaguje, vstává a upravuje se.

Kapitán *Vítejte na palubě, slečno Graveliová. Je to jen kotviště starého mořského vlka. Nevelké, ne tak výstavné jako vaše. Ale domácké, velmi… Neposadíte se?*

Slečna Graveliová si během úvodní věty prohlížela vybavení. Po vyřčení otázky se chystá sednout si na židli, kapitán ji ovšem chytne za paži a stáhne k připravené jednonohé stoličce. Slečna na ní začne lehce balancovat, než se zvládne usadit. Kapitán si sedá na židli, nakloní se ke slečně a začne s horlivostí mluvit.

Kapitán *Je to zvláštní, jak jsme se spřátelili za jedno odpoledne. Já věděl, že nejste tak upjatá a škrobená, jak se říká. Zdaleka ne.*

Slečna se mezitím tváří poněkud nervózně. Když kapitán domluví, opět se protáhne a pohodlně se usadí.

Slečna (nevěřícně) *Skutečně.*

Kapitán (opět se nakloní ke slečně) *Jsem muž, který rozpozná v ženě lidskou stránku. Když jsem vás uviděl, tam co Harry…*

Slečna málem spadne, zachytí se však kapitána.

Slečna *Kapitáne Wilesi?*

Kapitán *Ano?*

[26] ŠPIČKOVÁ, cit. 6, s. 81-82.

Slečna kabelkou znovu udeří televizi, ze které se po celou dobu jejich dosavadního rozhovoru potichu linula hudba. Kapitán okamžitě začne televizi ze svého místa prohlížet. Snad zkoumá, jestli se jí nic nestalo.

Slečna (rozhodně a zpříma) *Než mi sdělíte své laskavé úvahy, ráda bych vám vysvětlila, proč jsem vás tak náhle pozvala dnes odpoledne na kávu a borůvkové vdolky.*

Kapitán (pomalu) *Nemusíte nic vysvětlovat. Přispěchala jste mi na pomoc v těžké chvíli a já jsem vám za to vděčný.*

Slečna *Ne, ne, ne. Dlužím vám vysvětlení.*

Kapitán *To už vůbec nechci slyšet. Viděla jste, jak si stojím s tou mrtvolou, a navýsost sportovně jste přimhouřila ono, abych tak řekl.*

Slečna (rozhodně) *Chci vám říct, že jsem vás pozvala na kávu a borůvkové vdolky, protože jsem pociťovala…*

Kapitán (skočí jí do řeči) *Sympatie.*

Slečna *Vděčnost*

Kapitán (nechápavě) *Ale vděčný bych měl být já!*

Slečna (odmítavě) *Ne, ne, ne. Vděčná jsem já, jsem vděčná. Jsem vděčná, že jste pohřbil mou mrtvolu.*

I zde dialog pokračuje dál, stejně jako u filmu.

Z ukázek je patrné, k jakým rozdílům došlo u jednotlivých zpracování. Textová složka je ve všech ukázkách velmi podobná. Ukázka dokazuje, že při tvorbě scénáře k filmu scenárista v mnoha případech velmi podrobně vychází z literární předlohy a podoba textu je zachována také při tvorbě inscenace. Chybí však promluvy vypravěče, který dialogu dodává hloubku a emoce a odkrývá také charakter a minulost postav. Posuny a rozdíly ovšem vznikají v dalších složkách. Liší se zde především místo, kde se děj odehrává. Story ve své novele zasadil situaci do exteriéru, na romantické místo v lese. Zatímco tvůrci dalších

zpracování zvolili kapitánův dům, který, především ve filmu, svým vybavením odkazuje na kapitánovu minulost.

V případě filmu a inscenace můžeme pozorovat také určité rozdíly v charakterech postav, ty jsou rozpoznatelné v jejich chování a reakcích. Filmová slečna Graveliová se cítí velmi nejistě, je rozpačitá a právě prostředí kapitánova domu na ni velmi působí. Odráží to její určitou nezkušenost s muži a to, že se v tuto chvíli ocitá pro ni ve zcela neznámém prostředí – v bytě muže. Na romantickou stránku setkání, odkazuje také volba hudebního podkresu. V inscenaci slečna působí sice nejistě, ne však z prostředí, ale především kvůli tomu, proč přišla. Chce říci něco důležitého a kapitán ji stále přerušuje. Působí tedy velmi netrpělivě a její reakce jsou výraznější a emoce čitelnější. I v kapitánově projevu je viditelný značný rozdíl. V předloze i filmu působí citlivě a vnímavě. I když slečnu neustále přerušuje, jeho jednání je galantní a zdvořilé. A právě tuto rovinu už určitým způsobem inscenace postrádá, kapitán si všímá spíše televize, než slečny, protahuje se, jeho posed je uvolněný a při rozhovoru se ke slečně naklání. Charakter postavy tedy tímto získává zcela jiný rozměr. Ačkoli jsou si situace velmi podobné, má každá z nich zcela specifickou atmosféru a odlišné ztvárnění, které neovlivňuje pouze tuto situaci, ale celkové vyznění příběhu.

ZÁVĚR

Převedení novely Jacka Trevora Storyho do divadelní podoby je v českém prostředí zcela jedinečnou výzvou, a tak jsem se v této práci chtěla zaměřit na to, jak si s touto prací poradilo ostravské divadlo. Zajímalo mě také srovnání s filmovou podobou a také s původní literární předlohou.

V úvodní kapitole jsem se pokusila přiblížit nejen novelu, ale i jejího autora Jacka Trevora Storyho. Pozornost jsem věnovala především seznámení s jeho životem a částečně i tvorbou. V dalších kapitolách následovaly analýzy a komparace jednotlivých ztvárnění. Právě podrobnějším rozborem literární předlohy i adaptací, jsem došla k závěru, že tvůrci divadelní inscenace pracovali už pouze s filmovým zpracováním a nikoli s původní předlohou, jak už jsem v práci několikrát zmínila. V jednotlivých kapitolách jsem se pokusila vylíčit odlišnosti či podobnosti, které při zpracováních nastaly. Je patrné, že filmová s divadelní adaptací jsou si v mnohém velmi podobné. Samozřejmě je odlišný způsob ztvárnění, nicméně tok scén, jejich podoba i dialogy zůstávají téměř totožné, došlo pouze k drobnějším inscenačním změnám. Původní literární dílo tedy posloužilo jako předloha pro filmové zpracování, které pak dále zpracovali inscenátoři ostravského divadla. Při úpravě literární předlohy pro film došlo k vynechání a změně některých scén, byly odstraněny čtyři postavy a u některých jiných postav došlo k drobnějším či výraznějším změnám. Důležitým rozdílem je také umístění děje – byl přesunut z Británie do Ameriky. Stejné úpravy poté převzali i tvůrci ostravské inscenace.

Národnímu divadlu moravskoslezskému určitě patří díky za to, že tohoto u nás opomíjeného autora přiblížili českému divákovi, respektive potencionálnímu čtenáři. S tvorbou Jacka Trevora Storyho jsem se dříve nesetkala, a proto mě výběr divadla zaujal a jevilo se mi jako zajímavá příležitost, zpracovat toto téma podrobněji. Po přečtení Storyho novely si troufám říci, že je veliká škoda, že je u nás tento autor tak opomíjený a velmi těžko dostupný.

Anotace

NÁZEV:

Trable s Harrym

AUTOR:

Klára Veselská

KATEDRA:

Katedra divadelních, filmových a mediálních studií

VEDOUCÍ PRÁCE:

Doc. PhDr. Jiří Štefanides

ABSTRAKT:

Bakalářská práce se zabývá komparací novely The Trouble with Harry Jacka Trevora Storyho se stejnojmenným filmem Alfreda Hitchcocka a inscenací Trable s Harrym Národního divadla moravskoslezského v Ostravě. Cílem bylo zjistit, v čem se jednotlivá zpracování liší a která podoba posloužila jako předloha pro ostravskou inscenaci. Práce je doplněna obrazovou přílohou obsahující fotografie inscenace, návrhy kostýmů a kopie článků z archivu divadla. Práce obsahuje také poznámkový aparát a seznam použitých pramenů a literatury.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Trable s Harrym, Národní divadlo moravskoslezské, Jakub Nvota, Alfred Hitchcock, Jack Trevor Story

Anotation

TITLE:

The Trouble with Harry

AUTHOR:

Klára Veselská

DEPARTMENT:

Department of Theatre, Film and Media Studies

SUPERVISOR:

Doc. PhDr. Jiří Štefanides

ABSTRACT:

Bachelor thesis deals with the comparison of the novel The Trouble with Harry by Jack Trevor Story with the Alfred Hitchcock's film The Trouble with Harry and the same name production of The National Moravian-Silesian Theatre in Ostrava. The aim was to determine differences between forms of one story and determine which form was served as a pattern for the production of Ostrava's theatre. The thesis is complemented with pictures insert containing photographs of production, costume design and copies of articles from the theater's archive. The thesis also contains footnotes and a list of sources and literature.

KEYWORDS:

The Trouble with Harry, The National Moravian-Silesian Theatre, Jakub Nvota, Alfred Hitchcock, Jack Trevor Story

Literatura a prameny

Literatura

HITCHCOCK, Albert, TRUFFAUT, François. *Rozhovory Hitchcock – Truffaut*. Praha: Československý filmový ústav, 1987. 211 s.

HOŘÍNEK, Zdeněk. *Drama, divadlo, divák.* 3. vyd. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2014. 204 s. ISBN 978-80-7460-026-5.

KRČ, Eduard, ZBUDILOVÁ, Helena. *Úvod do teorie literatury: literární terminologie a analýza literárního díla*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. 161 s. ISBN 978-80-244-2903-8.

MOORCOCK, Michael. 1991. Jack's Unforgettable Christmas [online]. *Savoy People*. Dostupné z WWW: http://www.savoy.abel.co.uk/HTML/jtstory.html.

PAVLOVSKÝ, Petr. *Základní pojmy divadla: teatrologický slovník*. 1. vyd. Praha: Libri, 2004. 348 s. ISBN 80-7277-194-9.

RICHTER, Luděk. *Praktický divadelní slovník*. 1. vyd. Praha: Dobré divadlo dětem, 2008. 207 s. ISBN 978-80-902975-8-6.

THOMPSONOVÁ, Kristin, BORDWELL, David. *Dějiny filmu: přehled světové kinematografie.* 2., opr. vyd. Praha: Akademie múzických umění, 2011. 827 s. ISBN 978-80-7331-207-7.

TÖTEBERG, Michael. *Lexikon světového filmu.* 1. vyd. Praha: Orpheus, 2005. 643 s. ISBN 80-903310-7-6.

WOOD, Robin. *Alfred Hitchcock a jeho filmy*. 1. vyd. Praha: Orpheus, 2003. 224 s. ISBN 80-903310-0-9.

Prameny

Literární předloha:

STORY, Jack Trevor. *The Trouble with Harry.* 1. vyd. London: Allison & Busby, 2013. 205 s. ISBN 978-0-7490-1462-9.

Dramatický text a program:

ŠPIČKOVÁ, Klára. *Trable s Harrym*. Divadelní program. Činohra Národního divadla moravskoslezského v Ostravě, premiéra 4. 4. 2013. Ostrava: Národní divadlo moravskoslezské, 2013.

Inscenace:

STORY, Jack Trevor. *Trable s Harrym*. Divadelní inscenace. Národní divadlo moravskoslezské, Ostrava. Premiéra 4. 4. 2013. Překlad a jevištní adaptace: Klára Špičková. Režie: Jakub Nvota.

Videozáznam inscenace:

STORY, Jack Trevor. *Trable s Harrym*. Videozáznam premiéry inscenace Národního divadla moravskoslezského v Ostravě ze dne 4. 4. 2013. 104 minut.

Film:

The Trouble With Harry [film]. Režie Alfred Hitchcock. USA, Paramount, 1955. 95 minut.

Deníky a média:

HONUS, Aleš. Divadlo Antonína Dvořáka uvede detektivku naruby Trable s Harrym. *Právo,* 2. 4. 2013. s. 14.

KŘÍŽ, Jiří P. Mrtvolu čtyřikrát zahrabou a znovu vykopají. *Právo*, 12. 4. 2013, s. 12.

ROHÁL, Robert. S novým hostujícím režisérem jsem vždy trochu nervózní, říká dramaturgyně Klára Špičková. *Novinky.cz*, 8. 3. 2013.

ROHÁL, Robert. Kuriózní komedie Trable s Harrym má za sebou úspěšnou premiéru. *Novinky.cz*, 5. 4. 2013.

Trable s Harrym dnes v české premiéře v Ostravě. *Moravskoslezský deník*, 4. 4. 2013. s. 7.

VRCHOVSKÝ, Ladislav. 2013. Mrtvola na jevišti může být i nositelem legrace [online]. Český rozhlas [cit. 17. 10. 2014]. Dostupné z WWW: http://www.rozhlas.cz/mozaika/divadlo/_zprava/mrtvola-na-jevisti-muze-byt-i-nositelem-legrace--1202336.

Internetové zdroje:

Bernard Herrmann [online]. Wikipedia. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org /wiki/Bernard_Herrmann.

Dark comedy 'Harry' unearths Hitchcock rarity [online]. KitsapSun. Dostupné z WWW: http://www.kitsapsun.com/news/local-theater-dark-comedy-harry-unearths-rarity.

Jack Trevor Story [online]. Dostupné z WWW: http://www.jacktrevorstory.com/.

Jack Trevor Story [online]. Wikipedia. Dostupné z WWW: http://en.wikipedia.org /wiki/Jack_Trevor_Story.

Potíže s Harrym/The Trouble with Harry [online]. Dabingforum.cz. Dostupné z WWW: http://dabingforum.cz/viewtopic.php?f=3&t=4535.

Potíže s Harrym [online]. Filmová databáze. Dostupné z WWW: http://www.fdb.cz /film/potize-s-harrym-the-trouble-with-harry/vhs-dvd/31899.

The Trouble with Harry [online]. Irish Treatre Magazine. Dostupné z WWW: http://www.irishtheatremagazine.ie/Reviews/Current/The-Trouble-With-Harry

The Trouble with Harry [online]. Hitchcock zone. Dostupné z WWW: http://the.hitchcock.zone /wiki/The_Trouble_with_Harry_(1955).

Přílohy

Veškerou obrazovou dokumentaci inscenace, návrhy kostýmů i kopie článků mi poskytl archiv Národního divadla moravskoslezského.

Obrazová dokumentace inscenace

Trable s Harrym, Národní divadlo moravskoslezské

Premiéra: 4. dubna 2013

Překlad a jevištní adaptace:	Klára Špičková a Jakub Nvota
Režie:	Jakub Nvota
Dramaturgie:	Klára Špičková
Scéna:	Juraj Poliak
Kostýmy:	Hana Knotková
Výběr hudby:	Jakub Nvota
Foto:	Radovan Šťastný

Kapitán Albert Wiles	Jan Fišar
Sam Marlowe	Petr Houska
Slečna Ivy Graveliová	Anna Cónová
Paní Jennifer Rogersová	Andrea Mohylová
Paní Wiggsová	Alexandra Gasnárková
Calvin Wiggs	František Večeřa
Milionář	Miroslav Rataj
Dr. Greenbow	Ivo Marták
	René Šmotek
Tulák	Vladimír Kvasnička
	Pavel Vaňásek
Abie Rogers	Oskar Juchelka
	Martin Vladeka
Harry Worp	Jiří Dvořák

Návrhy kostýmů

Kostýmy: Hana Knotková

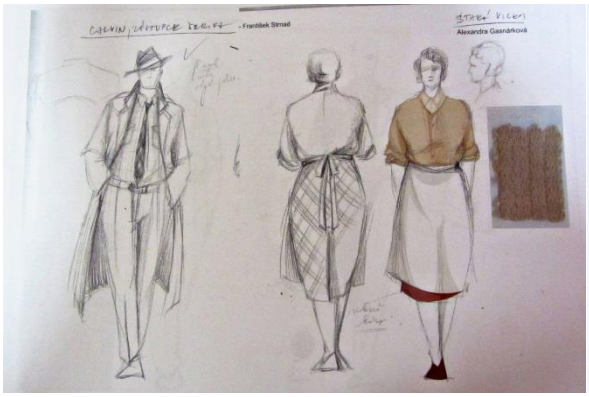

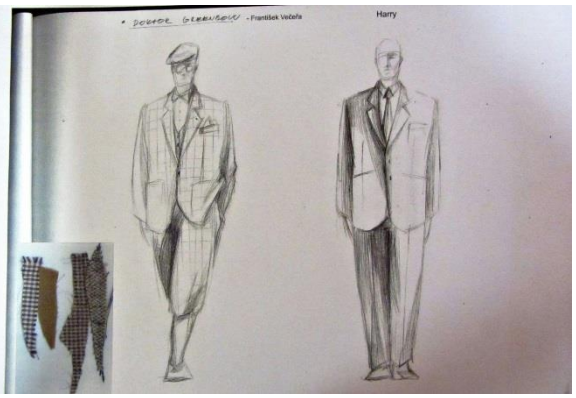

Kopie článků

Právo, 12. 4. 2013, s. 12 RECENZE

Mrtvolu čtyřikrát zahrabou a znovu vykopají

Jiří P. Kříž

Američan Jack Trevor Story (1917–1991) je u nás spisovatelem neznámým, ačkoli svůj život naplnil dílem docela rozsáhlým. Také jeho Trable s Harrym objevila dramaturgyně ostravského

V ostravském Národním divadle otevřeli téma Alfreda Hitchcocka o putujícím nebožtíkovi

Národního divadla Klára Špičková vlastně prostřednictvím filmu Alfreda Hitchcocka z přelomu 40. a 50. let.

Základní fakt absurdně úsměvné Trevorovy prózy – titulní postavou je mrtvola, kterou za ranní rosy na paloučku v příměstském lese objeví nejprve malý chlapec. Kolotoč, který se roztočí, dobře vystihl režisér Jakub Nvota. Ujal se překladu Špičkové a uvedl ho do Divadla Antonína Dvořáka. Nebožtíka přesvědčivě hraje Jiří Dvořák.

Takřka všechny postavy Trablů s Harrym mají důvod domnívat se, že každá z nich podivného patrona zavraždila. Lidový myslivec kapitán Albert Wiles (Jan Fišar) možná netrefil zajíce, stará panna, slečna Ivy Graveliová (Anna Cónonová) se bránila, když ji Harry vilně vlekl do křoví, paní Jennifer Rogersová (Andrea Mohylová) je vyprahlou manželkou ubezdušeného.

A proč by vrahem místo zahradníka nemohl být milovník přírody a malíř Sam Marlowe (Petr Houska) nebo čiperná všudybylka Wiggsová (Alexandra Gasnárková)?

Detektivní zápletku Trablů podtrhuje i osud Hitchcockova filmu: Patří k pěti, které se režisérovi podivně ztratily (také Provaz, Okno do dvora, Muž, který věděl příliš mnoho a Vertigo) a v polovině 80. let se stejně záhadně zase objevily. V Trablech debutovala v roli Rogersové pozdější superhvězda Shirley MacLainová.

Foto PRÁVO – Jiří P. Kříž

Po dobře vykonané práci. Zleva Jan Fišar (kapitán Albert Wiles), Andrea Mohylová (paní Jennifer Rogersová), Petr Houska (malíř Sam Marlowe) a Anna Cónová (slečna Ivy Graveliová).

Domnělí vrazi stojí o to, aby Harry co nejdřív zmizel ze světa pod drn (doslova), ale pak v obavě před mocnou rukou zákona nebožtíka zase vykopou. To se opakuje hned čtyřikrát. Všechno je to situačně absurdní, konverzačně plné anglikánského humoru, ironicky namířené i proti slepě úporné spravedlnosti, zastoupené zástupcem šerifa Calvinem Wiggsem (František Večeřa).

Nvotovi se na jevišti podařilo vykouzlit atmosféru, kterou už v knížce a pak i ve filmu kritikou měšťáctví jako by Trevor a Hitchcock předznamenali atmosféru o generaci mladšího Davida Lynche a jeho Městečko Twin Peaks. Všechno je možné a ničemu se nedivme. Berme nebo odmítejme.

Snad se pohoda premiérového uvedení v Česku přenese i na reprízy. Trable s Harrym patří k oněm kouzelným komediím, které diváky pobaví. Teatrology a kritiky, kteří se v divadle raději trudnomyslně trápí, aspoň uspokojí.

Hodnocení 75 %

Novinky.cz

Článek od uživatele Robert Rohál

Počet zhlédnutí: 87

S novým hostujícím režisérem jsem vždy trochu nervózní, říká dramaturgyně Klára Špičková

Komediální detektivka zcela naruby. Tak avizuje připravovanou inscenaci Trable s Harrym činohra Národního divadla moravskoslezského. Premiéra bude 4. dubna na scéně Divadla Antonína Dvořáka. Více Novinkám sdělila dramaturgyně Klára Špičková.

pátek 8. března 2013, 14:04

Dramaturgyně činohry Národního divadla moravskoslezského Klára Špičková. FOTO: Robert Rohál

Jak byste charakterizovala novou hru, která vzniká podle novely Jacka Trevora Storyho a kterou máte ve své dramaturgické péči?

Harry je roztomilé dítě, které jsem zdědila po Markovi Pivovarovi, který je na nemocenské. Znamená to ovšem, že jsem ho musela na podzim začít chystat, protože to znamenalo chopit se jevištní adaptace u nás ne příliš známé novely Jacka Trevora Storyho. Ta má však svým humorem blízko k lehce absurdním komediím, jako byly například Tajemný hrad v Karpatech, Adéla ještě nevečeřela apod. Na rozdíl od těchto příběhů Trable s Harrym neobsahují žádné vědecké fantaskno,

Robert Rohál

Jmenuji se Robert Rohál a od roku 1990 pracuji v novinách. Začínal jsem jako redaktor ve Zlínských novinách, během let jsem vystřídal několik redakcí ve Zlíně a Praze. Pracoval jsem také v knižním nakladatelství. Od roku 2007 jsem redaktorem a fotografem regionálních novin.

RSS

Napište vlastní článek

Napište článek o dění ve vašem okolí. Stalo se něco zajímavého? Má se něco zajímavého stát?

ale vychází ze situace, kterou může zažít každý z nás - fakt, že naleznete na mýtince mrtvolu neznámého muže, sice není obvyklý, nicméně není nemožný.

Co vám na látce, která se už co nevidět objeví na jevišti, připadá zábavné?

Co je na novele Jacka Trevora Storyho zábavné? Nejspíš to, jak se obyvatelé bukolického městečka Sparroswicku k tomuto faktu staví a hlavně, jak se jej snaží ututlat před úřady. Co mě potěšilo, je fakt, že námět i výsledný text se našim hercům líbí. To neříkám jako frázi, není to totiž pravidlem.

A další zajímavé momenty, které i vás baví?

Musím uznat, že velmi šťastně vstoupil do projektu mladý, v komunikaci příjemný a přitom velmi energický režisér Jakub Nvota. Chápe přesně žánr hry, herci se o něj mohou s důvěrou opřít, sám se také dokáže bavit na vznikajících situacích a netlačí tzv. „na pilu", což hercům dává i jistou dávku svobody a sebevědomí.

Koho z herců uvidíme na jevišti?

Publikum se může těšit na Jana Fišara (kapitán Wiles), Annu Cónovou (slečna Graveliová), Andreu Mohylovou (Jennifer Rogersová), Petra Housku (Sam Marlowe), Alexandru Gasnárkovou (paní Wiggsová), Františka Večeřu (Calvin Wiggs), Miroslava Rataje (Milionář), Reného Šmotka / Ivo Martáka (dr. Greenbow) a dokonce i na dětské herce Oskara Juchelku / Martina Vladeku (Abie Rogers). Titulní role se zhostí Jiří Dvořák (Harry Worp).

Takže spokojenost, žádné nervy?

Sama za sebe mohu říct, že tím, že dramaturguji ještě Shakespeara (Sen noci svatojánské), jsem se zpočátku bála „přebíhání" mezi dvěma projekty. I když mi více práce nedělá problémy, s úplně novým hostujícím režisérem jsem z toho vždy trochu nervózní. Aby vyšlo vše, jak má. Nevím sice, jak Harry dopadne, ale jedno vím jistě: nervózní už nejsem.

Pravidlo plochého břicha
Dodržujte toto staré pravidlo a každý den se zbavuj tuku. Info zde!
Newsportion.com

Penzion ve Frýdku Místku
Jsme nově otevřený penzion. S wi-fi na pokoji. Pěkné a útulné

Moravskoslezský deník, 4.4.2013, s.7

Trable s Harrym dnes v české premiéře v Ostravě

O mrtvých jen v dobrém, ale existují výjimky...

Divadlo

Ostrava – První dubnovou premiérou Národního divadla moravskoslezského bude dnes večer komediální detektivka naruby Trable s Harrym. Adaptace novely Jacka Trevora Storyho se ujali dramaturgyně Klára Špičková a režisér Jakub Nvota. „Jde o výsostně divadelní námět a dobrý příběh. Od komedie se očekává, že v sobě bude mít sílu ukázat nám známé modely, jako by se staly teď před námi poprvé, se šarmem, překvapením a espritem. Harrymu se to zatím daří. Diváci můžou čekat černou komedii, humor s vážnou tváří," uvádí Jakub Nvota.

Adaptace černé komediální detektivky naruby vypráví humorný příběh z malého městečka Sparrowswicku, jehož poklid naruší mrtvola muže, nalezená na mýtince. Následovat ovšem nebude standardní pátrání po vrahovi, naopak: k činu se hlásí hned několik obyvatel městečka, ovšem každý ze zcela odlišných důvodů. Fakt, že je Harry mrtvý, sice nikomu nevadí, ale všichni se cítí být vinni. Scénu navrhl Juraj Poliak, kostýmy jsou dílem Hany Knotkové.

V hlavních rolích se představí Jan Fišar, Petr Houska, Anna Cónová, Andrea Mohylová, Alexandra Gasnárková, Miroslav Rataj, František Večeřa a další. Česká premiéra černé komedie Trable s Harrym začíná dnes v 18.30 hodin v ostravském Divadle Antonína Dvořáka. **(hla)**

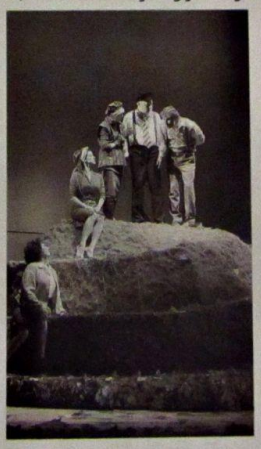

ZE ZKOUŠKY inscenace Trable s Harrym. Foto: NDM

Právo, 2.4.2013, s.14

Divadlo Antonína Dvořáka uvede detektivku naruby Trable s Harrym

Aleš Honus

Komediální detektivku naruby s názvem Trable s Harrym uvede ve čtvrtek v premiéře Národní divadlo moravskoslezské v Ostravě. Jevištní adaptaci novely Jacka Trevora Storyho, podle které natočil v roce 1956 film mistr hororu Alfréd Hitchcock, připravila ostravská dramaturgyně Klára Špičková ve spolupráci s režisérem Jakubem Nvotou.

„Jde o výsostně divadelní námět a dobrý příběh. Diváci můžou čekat černou komedii, humor s vážnou tváří," tvrdí režisér Nvota.

Adaptace černé komedie vypráví příběh z malého městečka, jehož poklid naruší nález mrtvoly na mýtince. Následovat ovšem nebude pátrání po pachateli, jak tomu v detektivkách bývá, ale právě naopak – k činu se z různých důvodů přihlásí hned několik obyvatel městečka.

„Fakt, že je Harry mrtvý, sice nikomu nevadí, ale všichni se cítí být vinni. A protože se jedná o slušné občany, je potřeba mrtvého Harryho rychle pohřbít a jeho skon před policií a úřady utajit. Způsobí to však nečekané lapálie, zřejmě větší, než ubohý nebožtík působil zaživa," uvedla mluvčí divadla Viola Kučerová.

Tělo oběti je zakopáno a vykopáno hned několikrát, takže o absurdní situace nebude nouze. „Jedinečná atmosféra příběhu a charaktery postav možná divákům připomenou cosi ze seriálu Twin Peaks," dodala Kučerová.

V hlavních rolích se představí herci Jan Fišar, Petr Houska, Anna Cónová, Andrea Mohylová, Alexandra Gasnárková, Miroslav Rataj, František Večeřa a další. Česká premiéra černé komedie Trable s Harrym se uskuteční 4. dubna v Divadle Antonína Dvořáka.

Foto Martin Popelář

Ze zkoušky nové inscenace Trable s Harrym.

NOVINKY.CZ

Článek od uživatele Robert Rohál

Počet zhlédnutí: 223

Kuriózní komedie Trable s Harrym má za sebou úspěšnou premiéru

Ve čtvrtek 4. dubna proběhla na jevišti ostravského Divadla Antonína Dvořáka premiéra kuriózní komedie Trable s Harrym, kterou pohostinsky režíroval Jakub Nvota. Inscenace s originální zápletkou se navíc opírá o komediální herecké výkony, což publikum náležitě ocenilo.

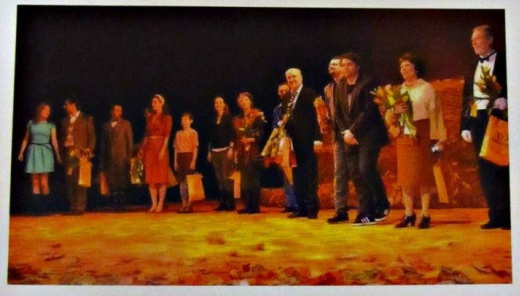

Závěrečná děkovačka po premiéře komedie Trable s Harrym.
FOTO: Robert Rohál

pátek 5. dubna 2013, 13:30

Právě díky komediálnímu herectví inscenace hodně získává, ať už je na scéně Jan Fišar (kapitán Wiles), Anna Cónová (slečna Graveliová), Andrea Mohylová (Jennifer Rogersová), Petr Houska (Sam Marlowe), Alexandra Gasnárková (paní Wiggsová) nebo František Večeřa (Calvin Wiggs), přičemž vynikající je i Jiří Dvořák, který představuje mrtvého Harryho.

Adaptace novely Jacka Trevora Storyho Trable s Harrym (1949) vypráví událost z malého městečka Sparrowswicku. Jeho poklid naruší nečekaná peripetie. A to mrtvola muže ležícího na mýtince. "Pokud se ale domníváte, že budete pátrat po vrahovi, autor vás zaskočí. K tomuto činu se hlásí více obyvatel městečka, každý ze zcela odlišných důvodů," řekla o nové hře dramaturgyně Klára Špičková.

Robert Rohál

Jmenuji se Robert Rohál, pocházím z Holešova a od roku 1990 pracuji v novinách. Během let jsem vystřídal několik redakcí a nakladatelství ve Zlíně a Praze. Kromě toho fotím i vystavuji, jsem autorem řady knížek. Od jara 2013 jsem přesunul své pracovní aktivity do Ostravy.